N°. 28. Donderdag 12 Juli 1906. 6de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.80

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer:

Inlandsch onderwijs op Java.

I.

De intellectueele ontwikkeling van den inlander gaat in onze kolonie in Azië in een te langzaam tempo voort, merkte de heer Zeeman in eene in *Moederland en Koloniën* gehouden voordracht op, en wij gelooven, dat er niet één is onder hen, die zich voor die kolonie interesseeren, die het in dit opzicht niet ten volle eens is met den geachten spreker in de vergadering van den 19n December ll van opgemelde Vereeniging. Ook het opperbestuur in het moederland blijkt zich bewust te zijn van de noodzakelijkheid van handelen ten deze. Reeds werd eene meerdere uitgaaf van 2 millioen gld. 's jaars in uitzicht gesteld, hetgeen gelijk zou staan met eene verdubbeling van het voor dezen tak van staatszorg thans uitgetrokken bedrag.

Ook dan nog gelooven wij evenwel, dat er voor het particulier initiatief ruimte te over is om helpend in te grijpen, en we meenen daarom dat de heer Zeeman een goed werk deed door ten deze een beroep te doen op de medewerking van belangstellenden in het moederland.

Moet het doel dus dat den heer Zeeman voor oogen stond onzes inziens aller goedkeuring wegdragen, op gevaar af van ook tot de zelfgenoegzamen te worden gerekend, meenen we met den heer Habbema, dat op het middel, waardoor de heer Z. zijn doel trachtte te bereiken, wel het een en ander valt aan te merken.

Blijkbaar geïmpressioneerd door het — betrekkelijk althans — hooge cijfer van het aantal leerlingen dat in Engelsch-Indië op de *rolls* voorkomt, heeft de heer Z., zonder eenigermate zich rekenschap te geven van de waarde van het daar gegeven onderwijs, het bedoelde cijfer afdoend bewijs geoordeeld voor de stelling: dat wij op Java, in vergelijking met Engelsch-Indië, op schromelijke wijze zouden zijn tekort geschoten in de behartiging van «de intellectueele ontwikkeling van den inlander".

Toch ware het zeker met de waarde, die de heer Z. aan cijfers blijkbaar hecht, voor dezen geraden geweest, om ook eens na te gaan de relatieve offers, in Nederlandsch- en Engelsch-Indië aan het openbaar onderwijs ten koste gelegd. Voor het verslagjaar 1903/1904 bedroegen, gelijk de heer Z aangaf, de uitgaven voor het onderwijs in Engelsch-Indië bijna 37 millioen gulden; hierin werd door dotatiën, inschrijvingen en dergelijke, en ontvangst van schoolgelden voorzien voor een bedrag van omstreeks 19 millioen gulden, zoodat de offers uit de algemeene kassen gebracht, een bedrag uitmaakten van 18 millioen gulden, ten behoeve van hooger, lager, europeesch èn inlandsch onderwijs.

In het jaar 1904 werd in Nederlandsch-Indië een uitgave van 3.175.000 gld. voor het europeesch en van 1.670.734 gld. voor het inlandsch onderwijs geraamd (in werkelijkheid werd hieraan een bedrag van 2.172.302 gld. in dat jaar ten koste gelegd), of in totaal een bedrag van 4.845.734 gld. Aan schoolgelden enzoovoort werden voor 1904 de ontvangsten geraamd op 551.700 gld., zoodat de raming der werkelijke uitgaven op 4.294.034 kan worden gesteld, welke raming intusschen alleen voor het inlandsch onderwijs met ruim 5 tonnen gouds werd overschreden; weshalve de feitelijke uitgaven omstreeks 5 millioen gulden hebben bedragen, zoodat in de verhouding van het respectievelijk zielental 1 : 7½ in Nederlandsch-Indië — van overheidswege — *tweemaal zooveel* aan het openbaar onderwijs werd ten koste gelegd als in Engelsch-Indië, terwijl alleen rekening houdende met de 2 millioen gld. van het inlandsch onderwijs dat bedrag in verhouding het vijf-zesde deel uitmaakt van wat in Engelsch-Indië aan europeesch èn inlandsch onderwijs *te zamen* werkelijk van overheidswege werd besteed.

Dit had den heer Z. bij eene objectieve vergelijking van toestanden in de beide koloniën op dit gebied onzes inziens stof tot nadenken moeten geven, alvorens op grond van engelsche officieele cijfer-reeksen, waarin hij in tegenstelling met zijn goedaardig cynisme tegenover officieele cijfers van Nederlandsch-Indië — wij herinneren aan zijn: «Voor J. en M. geen officieel-vermelden leerling vergetend» — blijkbaar onvoorwaardelijk vertrouwen stelt, een vonnis te vellen over de staatszorg in zake inlandsch onderwijs in Nederlandsch Indië en wel met name op Java.

Voor eene vergelijking, waaraan eenige waarde kan worden gehecht, behoort echter meer dan raadpleging van officieele bronnen, om zich van den werkelijken toestand op de hoogte te stellen. Als een staaltje slechts tot hoe zonderlinge conclusiën men kan komen, door alleen uit engelsche officieele bronnen te putten, zij gewezen op het feit, dat de heer Z. in zijne voordracht het aantal «Engelschen in dienst voor het bestuur voor eene bevolking van 300 millioen zielen» op 1227 stelde. Laten we eens hooren wat lord Curzon, die toch ook wel iets van de toestanden in Engelsch Indië kan weten, hieromtrent opmerkte op het *Pilgrim's dinner*, dat den 6en April l.l. te Londen te zijner eere plaats had. Er bevinden zich, zei de heer Curzon in Engelsch-Indië 6500 *engelsche* (d. i. de Eurasians niet medegerekend) ambtenaren of beambten met meer dan 60 ponden sterling inkomen 's jaars w. o. 1200 *op 'n tractement van* 800 *ponden sterling 's jaars of hooger*. De officieele gegevens hebben hier dus den heer Z. in den waan gebracht, dat de 1200 hoogere ambtenaren op 'n tractement van circa 10000 gld. 's jaars of hooger heel het engelsche bestuurskorps der kolonie zouden uitmaken!

Zooals aangeduid meenen wij dat om de engelsch-indische onderwijs-toestanden aan onze kolonie ten voorbeeld te kunnen stellen, hiertoe meer dient dan een schermen met het aantal scholieren. Zonder aanspraak te maken op grondige kennis van zaken, die alleen ons naar onze meening het recht zou geven, een bepaald oordeel uit te spreken, meenen wij toch te moeten opmerken dat genoeg betreffende het onderwijs in Engelsch-Indië bekend kon zijn om zich te wachten dit als een voorbeeld aan te halen.

Waar in Engelsch-Indië volgens de officieele gegevens aan rond 4.5 millioen kinderen onderwijs werd verstrekt bij een uitgave van 37 millioen gld. voor europeesch *en* inlandsch onderwijs, bedroegen dus de algemeene kosten per scholier slechts circa 8 gld.

Hiertegenover staat, dat elk scholier in Nederlandsch-Indië den lande op circa 30 gld., elk inlandsch scholier op circa 15 gld. komt te staan.

Ons inlandsch onderwijs is dus in vergelijking met het onderwijs in Engelsch-Indië duur. Hadde het in de bedoeling van den heer Z. gelegen werkelijk eene vergelijking te maken tusschen beide geheel van elkander verschillende onderwijsstelsels, dan ware hier het punt van uitgang geweest, om hetzij voor het eene, hetzij voor het andere stelsel zich uit te spreken, hetzij de conclusie b.v. van den heer van Santen ter vergadering van 19 December l.l., hetzij die ter bestendiging en uitbreiding van bestaande toestanden te aanvaarden.

De heer Z. deed noch het een noch het ander, waar hij b.v. voor de conclusie van den heer van Santen zich had kunnen beroepen op den feitelijken toestand in Engelsch-Indië en op het advies van een man als sir Frederick Lely, voor eene andere conclusie b v. in den inlandschen staat Mysore op medestanders had kunnen wijzen.

Er zijn 105735 openbare scholen voor elementair onderricht in Engelsch Indië met 3 513 156 scholieren dat is 34 leerlingen per school gemiddeld, waarvoor — ook al weer gemiddeld — 102 gld. per jaar wordt te goed gedaan, waarbij dan nog aan schoolgelden circa 24 gld. komen. Wat stelt de heer Z. zich voor van het onderwijs aan zoo'n schooltje, dat zich van 126 gulden moet bedruipen voor leerkrachten, schoollokalen, schoolbehoeften enz.?

Onder afdaken, in schuren en krotjes veelal onderwijst ginds de jeugd de onderwijzer op 'n tractement van 6 tot 10 roepijen 's maands, minder nog dan 'n inlandsch politieagent daar in de kolonie verdient. Er zijn exceptiën — o ja!

Maar dit is, en het kan niet anders dan het type zijn van de primary-schools, waarvan de heer Z. voor een *richtige* beoordeeling van den omvang van het daar gegeven onderwijs, een tweetal tabellen liet volgen van de *hoogste* klassen eener *upper-primary* en eener *rural school*.

We hadden van den heer Z. mogen verwachten te vernemen, hoe de Engelschen hunne krachten voor het inlandsch lager en meer uitgebreid lager onderwijs recruteeren.

We willen trachten hierop 'n kijkje te geven door ten aanzien van de *secundary* schools het volgende uit de *Times of India* van den 24en Februari l.l. aan te halen:

«De instelling van examens voor onderwijzers aan de *secondary schools*, spoedig, naar we hopen, te volgen door oprichting van een instelling voor hun behoorlijke opleiding, is een maatregel, die aangenomen is, en bijdragen zal tot het wegnemen van bestaande misstanden". Zelfs geen behoorlijke normaalschool dus.

Was het oordeel van den heer Z. niet ietwat voorbarig, waar hij op Engelsch-Indië als voorbeeld wees, ter verbetering van onderwijs-toestanden in Nederlandsch-Indië, o neen, op Java?

Terwijl eene voor eene behoorlijke vergelijking noodige grondige bestudeering der onderwijs-toestanden in Engelsch-Indië den heer Z. zeker zou hebben geleerd, dat in dat reuzen-complex van verschillende rassen en godsdiensten, de staatszorg zich dikwerf naar de godsdiensten in de verschillende streken wijzigt, tengevolge van de in mindere of meerdere mate gevoelde behoefte aan onderwijs, de zending hier meer, dáár minder gelegenheid vindt om niet enkel onder de christen-inlanders op onderwijsgebied werkzaam te zijn, schakelt de heer Z., die Engelsch-Indië met zijn tal van nuances als één geheel beschouwt, uit onze kolonie een zuiver mohamedaansch land uit, om hierop, en hierop alleen, zijne critiek uit te oefenen, maar ook alweer eene critiek, die alleen aan officieelen schijn waarde hecht.

De heer Z. ga eens na hoe het in typisch mohamedaansche streken als Sind, hoe het in de United — en hoe het in de Central-Provinces met het onderwijs is gesteld; hij speure eens de cijfers op van het aantal mohamedaansche meisjes, die in Engelsch-Indië ter schole gaan, en trekke dan zijne vergelijking.

De mohamedaansche gemeente is in Engelsch-Indië, inzonderheid daar, waar ze op zich zelve staat de meest achterlijke. De teekenen wijzen in den laatsten tijd op verbetering, vooral tengevolge van de aansporing uitgaande van de hooger geplaatsten in de mohamedaansche maatschappij, maar met dat al zal er nog heel wat tijd verloopen, voordat in die maatschappij een zelfde drang zich openbaart, als bijv. in den inlandschen staat Travancore, waar op eene bevolking van 2,5 millioen zielen thans omstreeks 260.000 jongens en 84000 meisjes ter schole gaan.

Zeer terecht zei de heer Z. in zijne voordracht in Moederland en Koloniën:

»Onze tijd staat nu eenmaal in het teeken der reclame; zoowel goede als ondeugdelijke ondernemingen behoeven die om belangstelling te trekken; en waarom zou voor eene goede, als waarvan hier de rede is, dat middel ongebruikt moeten gelaten worden?"

Wij mogen dus eenigermate zijne voordracht rekenen onder de middelen om reclame te maken voor het goede doel, in casu de bevordering van het inlandsch onderwijs op Java. Hoe zien we hier nu evenwel de reclame toegepast? Terwijl elke promotor van eene of andere onderneming het oog vooral gericht houdt op de toekomst, den toestand, waar het eene goede zaak betreft, eerlijk doch zonder overdrijving onder de oogen ziet, voornamelijk om de mogelijkheid aan te toonen, om daarop met gegronde hoop op goeden uitslag voort te bouwen, zien we hier een promotor optreden, die den toestand onbillijk in vergelijking met ongelijksoortige grootheid zwarter afteekent dan hij is, waardoor in stede van de beoogde opwekking bij niet wetenden moedeloosheid, bij wetenden ergernis wordt gekweekt — factoren geenszins geschikt om tot blijmoedig samengaan van velen aan te sporen.

X.

(*Wordt vervolgd*).

Pers-kroniek.

INHOUD. *Twee artikelen in de Nieuwe Rotterdamsche Courant over de Atjehpolitiek met staalkaart van »vredelievende» pacificatiemiddelen en lichte critiek op het huidig Atjehbeleid. — Blanda in de Controleur over de »pajong» als »plechtanker» in den kolonialen nood.»*

We komen nu in den slappen tijd. Het Binnenhof is den zomerslaap ingegaan, in de bureaux begint de zomerstemming te heerschen, iedereen, die het even kan doen, pakt zijn koffers, en zelfs de indische specialiteiten, die de bladen gewoonlijk verrijken met hunne artikelen, anders de ijverigste „pennisten", kunnen zich aan deze algemeene geestesdisperatie niet onttrekken. Daarbij de indische gebeurtenissen van den dag zijn niet van overwegend belang, zóo dat de half opgedroogde inktpotten opnieuw gevuld moeten worden.

De twee artikelen over de „Atjeh-politiek" in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 8 en 10 Juli passen dan ook volkomen in het kader van dit jaargetijde. Het eerste artikel geeft een historisch overzicht van de Atjeh-politiek met veel namen, data en andere geschiedkundige bijzonderheden voor een doorsnee-lezer niet bijster opwekkende lectuur. Eerst in het tweede artikel wordt gezegd waar het eigenlijk op aankomt, krijgt men een licht vermoeden waarom dit stuk geplaatst is. Reeds maanden geleden heeft men in Atjehsche brieven, opgenomen in de nederlandsche pers, en ook in de indische pers kunnen lezen, dat de beschikbare troepenmacht op Atjeh te zwak was voor de zware diensten van haar gevergd.

Heel voorzichtig wordt dit nu ook door *N. Rott. Crt.* beaamd.

Men hoore! Nadat het orgaan behoorlijk nagegaan heeft hoe het met de uitkomsten van vroegere „stelsels" en „systemen" van pacificatie was gesteld, komt het blad tot het tegenwoordige systeem en vraagt dan:

»En thans? Zijn wij nu waar wij komen moeten? Neen. Vooralsnog moet 't vervolgen onverzwakt voortgezet worden. Want hebben wij onze macht in alle richtingen tot de grenzen doen gevoelen, binnen dat gebied zijn nog moeilijk toegankelijke gedeelten, waar groote en kleinere bendehoofden een wijkplaats vinden. Zoo zal thans een operatie plaats hebben tegen het nagenoeg nog onbekende Geumpang, waar samenscholing van verzet wacht en hoopt op gelegenheid tot expansie.

Blijkt ook hieruit weer, dat de tegenwoordige gouverneur, kolonel Van Daalen, een waardig leerling is van Van Heutsz en zou daarom de verandering van bestuur ditmaal geen kommer behoeven te wekken, eigenaardig en onverwacht mag het genoemd worden, dat toch reden tot bezorgdheid daarover schijnt te moeten bestaan en dat deze gevoed wordt door den leermeester zelf, die thans, opperlandvoogd geworden, niet meer indachtig zou blijven de laatste woorden van de brochure van 1893: »dat slechts hij, die toont de macht te bezitten om zijn wil te doen eerbiedigen, de meester zal zijn, aan wiens bevelen de Atjehers zullen gehoorzamen.» Bijna alle correspondentiën uit en over Atjeh wijzen er op, hoe de daar beschikbare krijgsmacht niet berekend is voor de haar toegedachte veel omvattende taak. De tegenwoordige gouverneur van Atjeh is niet alleen bekort in troepen; hem zijn zijne geschoolde aanvoerders ontnomen, om hen in Borneo, Djambi, Celebes een taak aan te wijzen; hem zijn ook beproefde krachten onttrokken door het besnoeien van de Atjeh-toelagen, die den zwaren arbeid verzoeten. Voegen wij daarbij het gemis van den kundigen, bezadigden raadgever, dr. Snouck Hurgronje, die met verlof naar Nederland is gegaan, dan komt het ons voor, dat, waar gelijkertijd het gebied van actie enorm is uitgebreid, reden bestaat om niet doof te blijven voor de waarschuwende stemmen, die van zoo verschillende zijden tot ons komen. Wij hebben de oorlogspartij in Atjeh onder de knie, maar nog loert zij op een gelegenheid om zich aan onzen greep te ontworstelen. Zou haar dit door geduld te oefenen weer gelukken?»

Het blad hoopt van niet en geeft vervolgens een staalkaart van »vredelievende middelen» bij welker lectuur een »niet-kwaadwillige Atjeher» zou kunnen watertanden. Hoe jammer toch dat zulke doorwrochte artikelen niet in het Atjehsch vertaald worden. Als de Atjehers verstand hadden van parlementaire toestanden, van de kiezerij en van het lidmaatschap der Tweede Kamer zouden ze in die heerlijkheid een verkiezings »platform» kant en klaar kunnen vinden, waar ze maar dadelijk de verkiezingsstormen mede konden trotseeren! Het wordt er alles zoo haarfijn in uitgelegd, dat je wel een kwaadwillige Atjeher moet zijn om je te verwonderen, dat het dertig jaar geduurd heeft vóór en alleer zoo'n goedige Hollander al die vredelievende middelen heeft ontdekt om de Atjehers te »pacificeeren» d. w. z. blijvend te »pacificeeren» en niet op de manier als de heer de Stuers dat eens in de Kamer met kleine en nuttige cijfertjes heeft aangetoond!

In het lijstje der vredelievende middelen» zijn natuurlijk kleine aanwijzingen voor de lezers die met genoegen dezelfde deftige artikelen lezen! Zoo staat er b.v. aanleggen van wegen »*zonder te grooten druk op de bevolking te leggen*». Die oplossing is alleraardigst gevonden als men bedenkt wat er in den laatsten tijd alzoo in de *N. Ct.* over het »wegen aanleggen» in Atjeh heeft gestaan. En wat men in minder groote organen over het »wegenfonds» op Atjeh heeft kunnen lezen. In dat verband is de formule van het vredelievende middel om wegen aan te leggen zonder te grooten druk op de bevolking te leggen keurig gevonden. Het is prachtig.

Ten slotte zegt het orgaan:

»Dit (die vredelievende middelen) moge voldoende zijn om aan te toonen, dat wij aan de krijgsbedrijven geen alles overwegend belang toegedacht willen zien. Ruim is het veld der politieke beslommeringen van den gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden. Tot regeling van al die aangelegenheden moeten hem onbekrompen de middelen gegeven worden. Dan alleen mag verwacht worden, dat hij niet slechts de ver gevorderde onderwerping tot een einde, maar ook de pacificatie tot een goede oplossing zal brengen. Dat zal ook de minst dure weg zijn. Immers is het een illusie gebleken »Atjeh te kunnen onderwerpen voor rekening van de Atjehers», daar staat tegenover, dat de ontvangsten van Atjeh de uitgaven in 1902 en 1903 telkens met 4 millioen, in 1904 met 5½ millioen hebben overtroffen, als men de kosten van leger en marine buiten beschouwing laat. Slaagt men er in, den strijd, door een krachtigen zet, tot een einde te brengen, dan zal Atjeh, nu nog in begin van ontwikkeling, zich dus zelf zeker kunnen bedruipen. Blijft men in Atjeh voortsukkelen met halve kracht, dan blijven op den duur militaire uitgaven noodig, hooger dan het voordeelig saldo; die weg is daarom de duurste».

***

Blanda, de schrijver van de indische artikelen in de *Controleur*, heeft het over de »hormat» en de »pajong".

Als inleiding een stukje zware philosopie. Het volk moet dom gehouden worden dan is het des te gemakkelijker te regeeren. Een zeer oud beginsel dat nu nog in

---

FEUILLETON.

DE KLUIZENAAR.

(*Eene op historischen grondslag berustende schets*).

DOOR 3

A L E.

Wij gingen een ruime voorgalerij in, rijker gestoffeerd met de producten van 't landelijke bedrijf hier, dan wel met meubelen. Aan de eene zijde werd zij geheel ingenomen door dubbele rijen, naar ik onderstelde, balen koffie, die zich hoog opstapelden, en 't raam hier, zoo 't er al was, schuil deden gaan. In den anderen vleugel braken een tafel en twee luierstoelen de holte. Aan den van bamboe gevlochten wand hing een stilstaande regulateur met één wijzer, een oud beestje. Daaronder, met koperen knopjes vastgestoken, een vuil geworden illustratie-plaat: de kop van Multatuli. Onder 't eenige raam een bak met boeken, wanordelijk door een, met gescheurde omslagen en versleten banden. Van verre gezien, meest werken van Multatuli en afleveringen van het tijdschrift »De Dageraad». Midden op den vloer, voor de deur, die naar de binnengalerij leidde, lag op gespreide balen, een hoop versch gepukte koffie-bessen. Dat was al de verkwisting aan weelde en comfort in 't woongedeelte van den huize Winoto. 't Geheel blonk bovendien niet uit van kraakzindelijkheid en verried onmiskenbaar de afwezige hand van een beredderende Hollandsche huismoeder.

Hij wees me een der stoelen aan, maar ik ging aan den buitenrand der galerij staan om 't berglandschap te overzien en me wat te oriënteeren. Ginds lag de vlakte, nu onduidelijk en vaag in wazigheid van fel zonlicht. Hij legde mij 't een en ander uit, en ik vond, dat hij in toon en houding wat toeschietelijker werd. Die donkere plek daar, dat was Magissan met zijn djatibosschen. De lange, rechtlijnige, zwarte streep, die daar op uit kwam, dat was de groote weg van de kota naar Magissan, waar ik dus van morgen met mijn tjikar langs gekomen was. En ginder ver, in nevelig grijs, lag de kota zelf, nu haast onvindbaar, maar 's morgens bij 't opgaan van den dag duidelijk waarneembaar. Een stuk landkaart van Java lag in natura voor mij, en met wijde, globale aanduidingen gaf hij mij de tekstverklaring er van.

»'t Is alles heel schilderachtig en, wat de natuur betreft, hier best uit te houden,» vond ik. »Maar in uw plaats, zou ik in zeker opzicht mijn omgeving toch wel wat meer gestoffeerd willen hebben».

'k Begreep hiermede de zaak, waarvoor ik gekomen was, in 't hart te treffen, wat ook mijn bedoeling was. 'k Mocht me hier niet te lang ophouden, wilde ik vóór donker nog op Kenteng zijn En 'k wilde hier niet even wijs nog vandaan gaan. »Vooruit er dus maar mee!» dacht ik.

„En dat opzicht is, als 'k vragen mag?"

„'t Oog is hier best verzorgd. Maar de geest? De geest? Men kan van brood alleen niet leven, evenmin van een mooie natuur zonder meer!"

„Zonder meer!? Zonder meer, zegt u?"

Er trilde een wereld van gevoeligheid in zijn stem.

„Nu ja, behalve uwe arbeid dan, uw werk van alledag".

„Die arbeid, meneer, omvat mijn oog en mijn geest beide, omvat mijn geheele wezen, mijn gansche bestaan. Dat werk van alledag is mijn leven, mijn alles, want het bracht mij juist een omgeving van lichamelijk en geestelijk, van materieel en moreel geluk, waarvan de rijke stoffeering vèr gaat buiten de bevatting van u, kotamenschen, zoodat ge haar zelfs niet eens bij benadering naar waarde schatten kunt!"

Hij wachtte een oogenblik en ging toen voort:

»Gij zijt de eerste Europeaan, 'k mag wel zeggen de eerste uit de buitenwereld, die na jaren van de grootste terughoudendheid en animositeit, contact met Winoto zoekt. Die daad heeft me verrast. Uw onverwachte komst hier en de drijfveeren daartoe hebben mij getroffen. Ik zie een eerlijk man in u, al geloof ik, dat ge al evenzeer verstrikt en gevangen zit in 't futiele en conventioneele van 't kota-leventje van daar beneden, ja, met recht, van daar beneden! En daarom wil ik u wel eenige openbaring doen van mijn bestaantje hier! Niet echter om daardoor Winoto of mezelf voor de buitenwereld in een beter daglicht te krijgen of, door uwe bemiddeling en tusschenkomst, een verzoening met die buitenwereld te zoeken. Haar oordeel laat mij totaliter koud en haar vriendschap en gunstbewijzen begeer ik niet. Integendeel. Voor mijn volkje hier is 't beter, dat alles bij 't oude blijft. Alleen de afgeslotenheid van dit landje waarborgt hun geluk».

Hij wachtte weer, of hij naar eene geschikte inleiding zocht. Toen:

»U hebt natuurlijk Multatuli gelezen?»

»Jawel.»

vele kinderkens wordt toegepast en waarover reeds vele philosofen het arme hoofd moede gepeinsd hebben. Natuurlijk is *Blanda* een ander beginsel toegedaan. De „begoocheling" van het volk mag niet voortduren, het moet zelfkennis en zelfbewustzijn krijgen. De poppenkast „en de domper" moeten weg. Daarom is de schrijver zeer ingenomen met het verdwijnen van de „pajong" in Indië.

„Een priester", zegt hij, in almacht tronende door het opgestoken kruis, een Indisch resident door den opgehouden pajong, een troepenaanvoerder door 't ontplooide vaandel .... treffende analogie! Treffend analoog ook die hardnekkige oppositie bij 't laten varen van 't regeeringsmiddel der gezagssymboliseering, in Frankrijk door wegneming van kruis en crucifix, op Java door afschaffing van den pajong.

Nog is in de intentiën van ons koloniaal beheer, ondanks machtspreuken en slagwoorden van mode-ethiek, weinig verandering bespeurbaar. Voor den Javaan is alles bij 't oude gebleven. Dit vooropstellende, kan de *printah* van dezen Gouverneur-Generaal tot beperking, zooveel mogelijk, der slaafsche Javaansche hormat-gebruiken en van den pajong-eerbied niet anders genoemd worden dan een daad van even bijzondere als opmerkelijke en verrassende liberaliteit, terwijl de lijdelijke of actieve oudgasterij-oppositie daartegen wel niemand vreemd en onverklaarbaar kan vallen.

Zal de Javaan ook dan nog zwijgen en verduren . . . altijd maar zwijgen en verduren . . . als hij niet meer in ootmoed en ontzag voor den heilig verklaarden pajong zal neerhurken om eerbiedig-plechtig zijn, de ijdelheid der Indische potentaatjes en autocraatjes streelende, *sembah* te maken, terwijl hij tòch nog hongert, tòch nog onrecht ondergaat.

Begrijpelijke, logische vraag van gerechtvaardigde bezorgdheid!

De geest van 't Javaansche volk vrij maken?

Ja, ze weet wel waar dat om gaat, die oppositie van oudgasterij-geest.

Want om dat volk langs den weg van recht en rechtvaardigheid tot „verschuldigden" (misschien dan zelfs wel spontanen) eerbied voor ons gezag te brengen, dat zou geld en energie vragen, zoodat daaraan niet te denken valt.

Honger en onrecht alzoo tot in lengte van dagen.

Maar dan ook noodzakelijkerwijze, in naam van het *to be or not to be*, de pajong behouden, en zich vastgeklemd, krampachtig in wanhoop van vertwijfeling, aan dat patent-middel van gezagsuitoefening!

De pajong is ons plechtanker in den kolonialen nood.

Hoe zouden wij de gevoelens van ontevredenheid, wrevel en erger, bij het honger- en onrechtlijdende volk langer nog kunnen bezweren, hoe die millioenen wezens van misbruikten en gegriefden langer nog geregen te krijgen, als sprot, aan 't snoer van ons gezag zonder dat almachtsmiddel?

Wat zou er op Madoera gebeurd zijn, waar op eens duizenden hulpeloos den hongerdood stierven, als 't volk daar niet verdwaasd was, niet geïntimideerd werd door de machtsfictie van 't vreemde gezag?

Wij stellen ons voor dat resident Fokkens, toen hij eindelijk uit zijn „zalige onwetendheid" was opgewekt, er met zijn pajong op uitgegaan is om de schuldigheid der „Kompenie" en haar zedelijke gevolgen bij 't volk weer ongedaan te maken, om eigen gebroken potjes weer heel te maken, zooals bij de jongste uitbarsting van de Vesuvius, de priesters er met het kruis op uittrokken om de gemoederen van 't verschrikte volk te kalmeeren en de demonische geesten in den berg te bezweeren.

En zoo'n *deüs ex machina* zou men gedaan geven!?

Zoo'n dosis liberaliteit op eens toegediend, na algeheele onthouding, zou 't bankroet van ons „prestige" beteekenen.

Wie zich de regeeringstaak gemakkelijk wil maken, houde zich aan de leuze van: het groene hout d. i. aan de verdwazing en intimidatie van 't volk. Heeft G. G. van Heutsz dit uit het oog verloren?

Als *Blanda* even goed spreekt als hij hier schrijft zou hij een gevaarlijke concurrent van den heer Van Kol kunnen worden. Zoo'n „pajong die een „plechtanker" wordt in den kolonialen nood ... men hoort het Van Kol zeggen, ziet zijn armen al in de lucht gaan.

Hoe jammer dat *Blanda* in Brussel woont!

Uit de Oost-Indische Mail.

Bij het leger is men bezig geweest een proef te nemen, in verband met het vervoer van **gouvernementspassagiers** 3e en 4e klasse. In het *Bat. N.bl.* van 1 Juli toch lezen wij dat onlangs de verschillende korpscommandanten een rondschrijven ontvingen van het D. v. Oorlog om te rapporteeren omtrent den uitslag dezer proef.

Aan de Paketvaartmaatschappij was n.l. te kennen gegeven, ongeveer een half jaar geleden, dat in het vervoer van gouv.-passagiers 3e en 4e klasse verandering en verbetering moest komen. In de eerste plaats zou wijziging gebracht worden in de positie, die de gehuwde 3e kl.-passagiers aan boord innemen, door voor hen meer ruimte beschikbaar te stellen, de vrouwen een afzonderlijke krib met toebehooren te verstrekken en ze zelfs waschwater te geven, welk laatste voorrecht voortaan met de overige 3e klasse-passagiers zou worden gedeeld.

Het benoodigde bedmateriaal zou op de groote kustplaatsen door de militaire administratie in bruikleen worden afgestaan, terwijl degene, die van het voorrecht, waschwater te ontvangen, wilde profiteeren, zelf had te zorgen voor een mok, om zich te kunnen wasschen.

Een ding was bij deze proefneming merkwaardig. De vraag deed zich al voor, welke militairen wettig gehuwd zijn, wel te verstaan beneden den graad van onderofficier die in de 2e klasse reizen. Een Eur-fusilier of kanonnier is nooit getrouwd. Alleen de Amboneesche minderen kwamen dus in aanmerking. In de kazerne echter wonen de gehuwde Amboneezen niet ieder afzonderlijk, wel een Inl. gehuwd sergeant. Voor de vrouw van den Ambonees moest dus een afzonderlijke slaapplaats worden gemaakt, maar de vrouw van den Inlandschen sergeant, die in de kazerne een apart vertrek bewoont, wordt aan boord in de 4e kl. gelogeerd.

Bovendien is 't niet billijk van de schamele ruimte van 0,8 M², per Europeaan of Ambonees toegestaan, nog een aparte slaapplaats voor de dames der Amboneezen aftenemen.

In de *N. Soer. Ct.* van 25 Mei schreef **de R.** een lezenswaardig artikel over: **Bevordering bij keuze, het eldorado van den Streber**, w.i. hij den staf breekt over dit systeem bij het binnenlandsch bestuur, dat hij een premie noemt op het onderkruipen, liegen, bemodderen enz.

Nu men ook het leger met promotie bij keuze wil begiftigen, wil schrijver, **Themis**, eens nagaan wat daarvan de gevolgen moeten zijn.

Daaraan wijdt hij dan een hoofdartikel in de *Javabode* van 31 Mei, getiteld: „**Promotie bij Keuze**", waarin weinig nieuws voorkomt en dat hij beëindigt met de volgende verzuchting:

„Wanneer eenmaal de positie der indische officieren bij de wet geregeld zal zijn, moge dan daarin scherp omlijnd worden voorgeschreven, dat alleen in uitzonderingsgevallen promotie bij keuze mogelijk zal zijn, en ook voorgeschreven dat de redenen der bevordering uitdrukkelijk in het besluit moeten worden vermeld, zooals nu geschiedt bij buitengewone bevordering.

De billijkheid tegenover de anderen eischt, dat bepaalde *feiten* genoemd worden, die de onderscheiding wettigen."

JAVA EN MADOERA.

Het *Bat. Nbl.* van 6 Juni vestigt de aandacht op het negende verslag van den heer van der Steur, dat veel gewichtiger is dan de periodieke mededeelingen in verslagvorm over de **inrichting voor verwaarloosde kinderen en weezen te Magelang**.

Het verslag geeft een overzicht van de geschiedenis der inrichting van 13 jaren, een leerzaam overzicht. voor wie een blik wenscht te werpen op het moreele leven onzer Indische Maatschappij. Naakt en onbedekt, vermeldend slechts, niet veroordeelend, legt het verhaal van den

---

„En wat is in hoofdzaak uw idee over zijn werk?"

„Dat is wat al te ongedetermineerd. Multatuli's geest was zoo veelzijdig. De vraag zóó gesteld, zou ik moeten beantwoorden: zijn werk is een kostbare steen, waarvan ik echter niet alle facetten in haar afwerking bewonder."

„Maar speciaal in zijn principieel standpunt tegenover den Javaan?"

„O, zoo limitatief bedoeld, verklaar ik me volbloed Multatuliaan."

„Dan moet u me ook begrijpen; begrijpen in mijn leef- en werkwijze hier, ook in mijn stelling tegenover de buitenwereld. Dan moet u ook waardeereen, wat ik, geïnspireerd door Multatuli's hooge taal en zijn eigen hoog voorbeeld, in dit eenzame, vergeten, afgeschuwde plekje tot stand heb kunnen brengen... Zie ik heb hier op mijn manier een monument voor Multatuli opgetrokken, door een staatje op te trekken in zijn geest, zooals ik me dien gedacht heb. Een staatje in miniatuur wel, maar toch groot genoeg om dien naam te mogen dragen en te bewijzen, dat de groote kampioen in zijn Javanenliefde geen utopist was. Ik heb mijn werk opgebouwd met de bebelichaamde ideeën van den schepper van Max Havelaar, tot eenige bouwstoffen verwerkt, naar mijn eigen opvattingen en waarnemingen. En ik heb, durf ik zeggen, iets heel moois gekregen. Ik heb een volkje geschapen, gelukkig niet alleen in zijn stoffelijk welzijn, maar bovenal in den moreelen staat, waartoe ik het opvoerde."

Vreugde blonk er in zijn oogen.

„En nu zult ge ook wel begrijpen, dat met die aspiraties, mijn geest in deze „ongestoffeerde omgeving" en „mooie natuur zonder meer" er in al de jaren van mijn zoogenaamd kluizenaarsbestaan, niet slechter aan toe was dan mijn oog. Integendeel. Ook ik heb eens in stille bewondering, in bijna dagelijksche extaze hier staan uitkijken. Maar ik ben aan al dat moois natuurlijk al lang gewoon geworden en leef er nu mijn leventje in, haast onbewust er van. 'k Moet eens beneden geweest zijn om er weer een oog voor over te hebben, zooals de gezondere atmosfeer me dan ook weer opvalt. Maar dat andere, mijn „arbeid", mijn „werk van allen dag", verliest zijn bekoring nooit. Altijd houdt 't mij in spanning. Elken nieuwen dag ontwaakt 't, als het vreugde-licht van mijn leven. Dat komt, omdat het leeft, altijd mooier en gezonder leeft, en niet onveranderlijk daar neerligt met roerlooze ziel, dag in dag uit, altijd eender. . . . Mijn wereldje hier al maar mooier te maken, dat is mijn roeping geworden, waarin ik met lijf en ziel opga, waaraan ik mijn leven heb gegeven, omdat ik geen gelukkiger lot mij meer denken kan. Mijn geluk heeft zich met dat van mijn volkje samengeweven, mijn bestaan zich met het hunne vereenzelvigd. Ik streef er niet naar mezelve hier rijk te boeren en dan met mijn buit, met bekwamen spoed me uit de voeten te maken, zooals gij, ambtenaren en particulieren, zucht naar eigen grootheid en eigen welstand, dringt en dwingt om vooraan te komen, uit ziet naar 't eindpunt van den diensttijd, naar de eindelijke ontspanning van de meestal maar kunstmatig opgewonden veer van den ambtsplicht of grabbelt naar de rijkdommen van dit land. Ik heb geen verlangen hier ooit vandaan te komen, want ik zou mijn volkje niet kunnen verlaten. 't Zou me ook niet kunnen missen. Ik ben van hen geworden. Noem mij een idealist. Goed. Maar dan één, die zijn idealen bereikte. Een idealist van de daad. . . Moet ik u, na deze bekentenissen, nog uitleggen, dat de vereenzaming van Winoto een logische noodzakelijkheid was? Een kerngezonde toestand hier was alleen bestaanbaar buiten de inwerking van de giftige invloeden van buiten. De afsluiting werd kunstmatig in 't leven geroepen. Ze is grootendeels mijn werk, alleen de sluier van 't mysterische is aan zekere machinatie te danken, waaraan ikzelf geheel vreemd ben, maar waartegen ik alleen maar niet opkwam, omdat ze me van dienst was".

Hij werd onderbroken. Een roezemoes van lustigbabbelende, gichelende stemmen klonk, en van achter het huis verscheen weldra een troepje inlandsche vrouwen van allerlei leeftijd, van 't bakvischje af tot 't besje aan toe. Allen droegen een korfje, boordevol met rijpe koffievrucht, de oudjes al een weinig scheef of gebogen onder den nog niet al te zwaren last, 't jongere, speelsche

heer van der Steur in eenvoudige woorden een kanker dier samenleving bloot, die, moge zij al bestaan in andere landen, hier met grooter brutaliteit zich opdringt. Het blad doelt op: »het verstooten van het niet erkende, natuurlijke kind.«

Het kind van de kazerne, van den proletarier . . . . zoo denkt men, huiverend om de immoraliteit van den onontwikkelde. Maar waarlijk men vergist zich en er zou reden zijn hier met scherpe pen te hekelen: »den wijze, hij die wel weet, en prevelt: dank, o Heer, dat ik niet ben als hij!«

Het zijn niet alleen kinderen van mindere militairen, die gewetenloos worden achtergelaten, van der Steur heeft ze ook van officieren en ambtenaren.

Wij hebben, zegt hij, het kind van den »fuselier en het kind van den ritmeester, het kind van den klerk en dat van den assistent-resident, het kind van den goedang-employé en het kind van den administrateur . . . . .

Wat hij aflevert aan de maatschappij is helaas ook niet altijd veilig.

Een meisje bijvoorbeeld, dat bij een gehuwd ambtenaar van het binnenlandsch bestuur is, komt, na een paar jaar daar geweest te zijn, thuis met het vooruitzicht weldra moeder te worden van een kind, waarvan de gehuwde heer bij wien zij in betrekking was, de vader is. Dit kind wordt door den vader verstooten — een pauper!«

Die gewetenloos achtergelaten kinderen, hebben soms vaders, nog hooger geplaatst dan de assistent-resident; de concubine, blank of bruin, wat doet het er toe, vindt vaak onderdak in de residentwoning, ja zelfs in nog rijkere huizen, en het belaagde meisje, dat het leven zal geven aan het verstooten kind van een niet met zijn moeder gehuwden vader, is slechts een enkel voorbeeld uit, helaas, maar al te vele. Niet waar, wij weten dat; wij, hier in Indië, hebben geleerd ons niet te schaven aan dezen steen des aanstoots; wij hebben geleerd ons niet meer te verbazen over zulke dingen, die ook elders voorkomen, zeker maar die wij herhalen, hier in dit land met het grootste cynisme en de schaamtelooze brutaliteit om den hoek kijken. En mogen wij ons ook al ergeren over de spreekwoordelijke immoraliteit van Jan Fuselier, zelfs over het samengaan van immoraliteit en hypocrisie bij hen, die hooger op de maatschappelijke ladder zijn gestegen, die door ontwikkeling dubbel schuldig zijn bij het harteloos verlaten van hun natuurlijke kinderen; die ergenis is juist zoo groot om onze eetlust niet te bederven en om de schuldigen niet uit onze salons te weren, noch ook om te beletten dat wij, handendrukkend, het gezelschap dier ellendelingen aangenaam heeten.

„Het onderzoek naar het vaderschap is verboden" is een rechtsregel, die in Indië reeds onnoemelijk veel kwaad heeft gedaan.

Wanneer men het eenvoudige verslag leest, dan vindt men hier en daar vermeld wat er *niet* in staat: de goedheid van hart, de zelfverloochening, de energie van den leider dier verwaarloosde, maar zeker niet slechte kinderen.

Is hier van een tijdelijke inzinking der moraliteit te gewagen? Het blad gelooft er niets van, het is altijd zoo geweest. De arbeid van Van der Steur verdient daarom den hoogsten lof; een goed werk, dat, hoe schoon en edel ook, het kwaad wel niet geheel kan wegnemen, maar zeer zeker verzachten.

En dan is het tevens verblijdend naast het groote Indische euvel de immer vrijgevige Indische liefdadigheid aan 't werk te zien.

Wie meer van 't verslag wil weten, raadplege het *Bat Nbl.* van 5 Juni, waar het verslag in except is afgedrukt

De eerste Indische Zuivelinrichting „Langemsari" te Bandoeng, opgericht door den hee B. C. van der Kamer, oud Deli-planter, is een weldaad voor deze plaats. De grootste zindelijkheid wordt er betracht en aan de strengste eischen der hygiêne wordt voldaan.

Het is volstrekt niet de bedoeling van den eigenaar dezer inrichting om de melkverkoopers in hun bestaan concurrentie aan te doen, veel minder dit te bedreigen met ondergang, de zuivelinrichting levert hare melk tegen den marktprijs, d. i. 20 cent per flesch.

Alle werkz amheden staan onder Europeesch toezicht al het vee staat onder contrôle van den gouvernements-veearts, terwijl aan het voeder de grootste zorg wordt besteed.

Het nieuwe stelsel in de suikercultuur, van de hand van den controleur J. E. Jasper, voorkomende in no. 1 van het *Weekblad voor Indië*, over het oprichten van een suikerfabriek op coöperatieven grondslag, vindt geen genade bij den heer F, die in no. 6 van datzelfde blad er op opmerkzaam maakt, dat een verhandeling als van den heer Jasper niet in het voordeel is van het plan van den heer van Leeuwen, omdat daarin de zaken geheel verkeerd worden voorgesteld, en aan den ondernemer een vooruitzicht wordt geopend van mede- en samenwerking van particulier en ambtenaren, die in werkelijkheid vèr zal te zoeken zijn.

Allereerst trof hem de stelling, dat rietdiefstallen van andere fabrieken niet zouden voorkomen, terwijl het toch van algemeene bekendheid is, dat juist de onttrekking van het gewas aan hen, die er recht op hebben, een van de groote euvels is, die de vrije tabakscultuur bedreigen, en een eerlijke concurrentie bijna onmogelijk maken.

In Djember heeft men de treurige ervaring opgedaan, dat juist door de gebrekkige regeling dit kwaad hand over hand toeneemt.

Waarom — zoo vraagt F. — zou de bevolking in Bagelen nu een andere overtuiging zijn toegedaan, zoolang zij ziet dat door het gouvernement niets wordt gedaan om diefstal van tabak, in casu van riet, tegen te gaan? Is het volk daar nog zoo naïef om niet te weten, dat de z. g. kleine man in ieder geval wordt beschermd tegen die nitzuigers, die zich particulieren noemen, 't geld maar voor 't grijpen hebben en dus best ge-exploiteerd kunnen worden ten voordeele van den armen verdrukten Javaan?

Kostelijk vindt hij het beweren van den heer Jasper, waar hij zegt dat de Inlander nu geen voorschotten meer behoeft! Neen, hij ontvangt nu geen voorschotten meer, die terugbetaald moeten worden, omdat de voorschotgever anders den grond kan verkoopen in ieder geval eenig recht van spreken heeft; neen voortaan worden de voorschotten afgedwongen op te leveren riet en voldoet de man niet aan zijn verplichting bewijs hem dan maar eens dat hij de bedoeling had den fabrikant op te lichten.

Naïef is verder hetgeen de heer Jasper daarna zegt: „dat de inlandsche hoofden zullen zorgen dat de aanplant niet wordt verwaarloosd!"

Schrijver zou de Inlandsche hoofden wel willen waarschuwen zich niet aan eenige bemoeiing te wagen, zeker als ze kunnen zijn van de berisping der regeering, die een inmenging in de zaken der suikercultuur niet meer van dezen tijd acht.

Schrijver beveelt dan ook den heer Jasper aan zich liever te bemoeien met jaarmarkten en dergelijke, waar hij geen tegenspraak te duchten heeft en niet over suikerfabrieken op geheel coöperatieven grondslag, waar hij geen verstand van heeft.

Ook de rietbranden schijnen volgens den heer J. altijd door moedwil te ontstaan; dit zou erg gemakkelijk en bevredigend zijn voor de eer van het B. B., maar andere, meer bevoegde beoordeelaars geven met evenveel recht den onzekeren rechtstoestand van Europeaan tegenover Inlander daarvan de schuld. Werden een paar malen brandstichters maar eens flink gestraft, werden ze niet vrijgesproken omdat er een foutje in de dagvaarding is, terwijl de man zijn schuld volmondig bekent en er niets van begrijpt dat hij is vrijgesproken, dan zouden rieten schuurbranden ook wel meer tot de uitzonderingen gaan behooren.

Koortsepidemie Het aantal sterfgevallen van 20—31 Mei bedroeg in de districten Ketapang, Sepoeloe en Arosbaja resp. 7, 19 en 18; het aantal zieken op 31 Mei 653, 4622 en 662. De stijging van het aantal zieken behoeft geen ongerustheid te wekken, werd door Dr. Terburgh geseind.

Geen nieuwe gevallen kwamen meer voor. Een belangrijk deel der zieken gaan reeds ter vischvangst of naar den veldarbeid. Slechts een klein gedeelte vereischt voortdurende zorg om sterfgevallen te voorkomen.

Het sterfte cijfer in 6 desa's van Tandjoengboemi, Sepoeloe, is nog iets boven het normale cijfer; in alle andere desa's daar beneden. Uitbreiding der ziekte is niet meer te vreezen.

Het bestuur van Bankalan heeft telegrafisch gevraagd een dokter djawa af te staan voor Pasoeroen waarheen de koortsen zijn overgebracht door de lijders van deze streken. Wegens de afwezigheid van dr. Terburgh is nog geen beslissing ingekomen of een dokter djawa gemist kan worden. Vermoedelijk zal dit niet gaan, alhoewel de blijvende droogte het gevaar voor uitbreiding der epidemie in het sepoeloesche uitsluit.

BUITENBEZITTINGEN.

In de *Javabode* van 30 Mei komt een hoofdartikel voor onder den titel: **Het hoogste gezag en het leger**, waaruit o. m. blijkt dat niet alleen op Atjeh, maar ook elders in den Archipel, onder de officieren weinig opgewektheid en tevredenheid heerscht. Er wordt druk en vrij openlijk geklaagd over de bezuinigingswoede, het afjakkeren van de troepen, de meer dan slechte promotie, als gevolg van het verminderen van het aantal hoofdofficieren en vooral ook over het bevoorrechten van enkele personen.

Nergens werd heftiger critiek gehoord op de regeeringsdaden van dezen landvoogd dan in officierskringen en daarom juist heeft schrijver niet te veel waarde willen hechten aan dergelijke uitingen in eenzijdig beperkten kring en heeft hij feiten materiaal verzameld en links en rechts onderzocht en gevraagd aan welke oorzaken de heerschende ontstemming is te wijten.

Schrijver haalt de volgende feiten aan:

„Op Atjeh klagen de officieren dat het leven er duur is en de vroegere financieele voordeelen grootendeels zijn vervallen. De dienst is zwaarder dan ooit en in Koetaradja is het doodsch en vervelend. De gouverneur eischt er veel van zijn ondergeschikten en is met den gang van zaken nimmer tevreden. Successievelijk verdwijnen dan ook al de oud-gediendėn en de gouverneur is lang niet altijd gelukkig in de keuze der vervangers.

Op Celebes heeft men de groote fout gemaakt niet aan alle officieren gelijke inkomsten toetekennen; de verpleging is er dikwijls onvoldoende, bij sommige bataljons is de verhouding tusschen chefs en ondergeschikten zeer onaangenaam en ten slotte is een voorname grief van officieren en soldaten: het niet toekennen van recht op aflossing, na een zekeren tijd te velde te zijn geweest. Men moet blijven tot men afgewerkt is en ziek wordt weggezonden.

Overal hoort men klagen over de slechte vooruitzichten. De 2de luitenants zullen binnenkort langer dan 4 jaren in hun rang dienen, wat zelfs bij het nederlandsche leger te lang geacht wordt. Om kapitein te worden, zal men spoedig langer dan 13 jaar, om majoor te worden 22 jaar of langer moeten loopen. Toch werden verleden jaar niet minder dan drie hoofdofficiersplaatsen en een, onzen zegslieden onbekend, aantal kapiteinsplaatsen ingetrokken.

Voorloopig zal bij de aanstaande expeditie naar **Bali** het zware wapen vertegenwoordigd worden door een batterij van vier houwitzers van 12 cM., machtige vuurmonden die vooral tegen versterkingen als te Bali worden verwacht, van meer dan gewoon nut zullen blijken. De eerste luitenant van Vierssen zal deze stukken commandeeren. Verder gaan onder algemeen commando van den kapitein van Thiel vier snelvuurkanonnen van 37 cM. mede, terwijl, naar men ons verzekert, een bergbatterij en twee snelvuurkanonnen van 7.5 cM., mede tot de meest werkzame vuurmondensoorten behoorende, te Soerabaja gereed blijven.

Ten slotte zal een afzonderlijke pioniersafdeeling worden gevormd, tot het begaanbaar maken van de wegen voor het geschut enz., onder bevel van luitenant van Driest.

De bezuiniging viert hoogtij. De mitrailleur-compagnie de rijwiel-compagnie en de trein-compagnieën zijn verdwenen of bestemd om te verdwijnen. Geen chef, die meer een voorstel durft te doen, waaraan eenige uitgave verbonden is. Men verhaalt zelfs, dat tegen alle advies in, werd beknibbeld op de gelden, welke reeds sinds jaren waren toegestaan om ergens in een duur garnizoen de voeding der soldaten te verbeteren. De gouverneur-generaal zou gezegd hebben, dat het wel met zooveel minder kon.

Maar de allergrootste grief is wel de persoonlijke bevoorrechting. Er wordt niet meer of minder beweerd dan dat in de hoogere rangen niemand weet wat de dag van morgen hem brengen kan. Bekend is het verhaal van den overste-dokter van Semarang, die recht had op verlof naar Nederland, doch gedwongen werd pensioen aantevragen, omdat de allerhoogste chef hem, in afwijking van de adviezen der legerautoriteiten, niet geschikt oordeelde voor zijne betrekking. In verband hiermede werd ons medegedeeld, dat daarentegen aan een overste van de artillerie, waarvan zijne chefs rapporteerden dat hij geen aanspraak meer kon doen gelden op verlof, tot ieders verbazing toch verlof verleend werd. Natuurlijk zegt een ieder: de een was een vriendje, de ander niet. Thans wordt ons van alle kanten bericht, dat tot chef van den geneeskundigen dienst zal worden benoemd nummer drie van het lijstje. Niet dat hij meer geschikt is dan de anderen, zegt men, maar hij was zeer bevriend met generaal van Heutsz.

Hoe de benoeming van den kolonel de Lannoy tot 2den bevelhebber van de Boni-expeditie tot soortgelijk commentaar aanleiding gaf, is bekend en evenzoo hoe iedereen zegt: ziedaar de toekomstige generaal!!

Ook wij kunnen evenmin als de *Javabode* aannemen, dat het bovenstaande den toets der waarheid in alle opzichten kan doorstaan; evenmin gelooven ook wij aan slechts op persoonlijke voorkeur gegronde bevoorrechting, het karakter van den landvoogd, ons van nabij bekend

---

goedje haar vrachtje licht torsende, soms op een holletje stoeiend, elkander er mee nazittende.

Daar werden ze mij, vreemden snoeshaan, opeens gewaar. Algemeene ontsteltenis, ontzetting zelfs! De vroolijkheid sloeg plots neer, de tongen verstomden. De kluts kwijt, schenen zij in haar verlegenheid eerst niet te weten wat ze moeten doen. Toen maakten er een paar rechtsomkeert en zetten 't op een loopen. 't Restje volgde. De overvolle mandjes morsten. Hij riep ze na, en bracht ze onmiddellijk tot staan. Met een paar woorden stelde hij haar gerust, berispte in vlot Javaansch. Ze naderden tot voor de galerij, schuifelend, bedeesd, dicht opeengepakt. Daar werden beurtelings de korfjes gewogen en uitgestort op den hoop in 't midden der galerij, die nu al hoog opnees. Hij noteerde elks hoeveelheid Gemoedelijk sprak hij daarna het troepje nog eens toe, maar zóó zacht, dat ik er niets van opving. Zij luisterden aandachtig. Hij scheen ze iets ernstigs op 't gemoed te drukken. Toen mochten ze gaan, wat een uitkomst scheen. Haastig schoven ze heen, elkaar bijna op de hielen trappend.

»Groen leventje nog, al is 't ook niet allemaal even jeugdig meer. Zoo groeien ze bij ons in de vlakte niet meer!« merkte ik op, toen hij zich weer bij me gevoegd had.

»Groen, maar gaaf!« zei hij en ik zag, dat hij zich gereed maakte den draad van zijn betoog weer op te vangen. Ik voorkwam hem. Mijn horloge raadplegende, viel ik in: »Meneer Van Merken, ik ben hoogst dankbaar voor wat ik van u te hooren en reeds van Winoto te zien kreeg, maar . . . . . niet voldaan. 't Is alles zoo verrassend, zoo nieuw, dat ik er wel meer van hooren en zien wil. De perzik smaakte naar meer. En daarom zou ik u wel willen vragen, of er van uw kant, bezwaar tegen zijn kan Winoto op mijn terugreis van Kenteng andermaal aan te doen om de kennismaking voort te zetten, en, naar ik hartelijk hoop, intiemer nog te doen zijn? Ik geloof niet veel tijd meer te verliezen te hebben.«

»Dat is zoo. Ge moet minstens op vier uur rijdens rekenen tot Kenteng en de weg is minder gemakkelijk nog, dan van Magissan naar hier. Maar ik veronderstel, dat ge sinds uw vertrek van huis nog niet veel over de lippen gehad hebt. Als u voor lief nemen wilt, wat de pot hier schaft?«

»Heel vriendelijk en verleidelijk, maar ik zou toch waarlijk niet graag in 't donker langs deze onbekende en ongemakkelijke wegen sukkelen.«

»Dat zal nu toch wel al 't geval worden, vrees ik. Maar . . . morgen komt er weer een volle dag, zoudt ge niet beter doen die reis voor vandaag maar uit te stellen? Als ge met heel weinig tevreden zijt, heb ik wel logies voor u.«

»O, dat heel graag!« zei ik uit den grond van mijn hart.

»Maar . . . .«

»Ik schik me in alles! *A la guerre comme à la guerre!*« onderbrak ik.

»Top!«

(Wordt vervolgd.)

is daar een borg voor. Wel degelijk zal 's lands belang den doorslag bij deze vreemd schijnende benoemingen gegeven hebben.

De *Deli-Ct.* van 9 Juni bericht dat er weder eenige **roerigheid op de hoogvlakte** bestaat. Op verzoek van den wd. ass.-resident maakte luitenant Tersteeg een patrouilletocht van Sariboe Dolok in de richting Perdagangan en vervolgens terug naar de landschappen, zuidoostelijk van 't Tobameer gelegen. Van Parapot uit werd den hoofden der landschapjes Girsang en Simpangan Bolong, 6 in getal, gelast zich bij den patrouille-commandant te komen melden, aan welken oproep slechts een hunner gehoor gaf.

De anderen bereidden zich ten oorlog met het bekende Bataksche misbaar.

De patrouille trok naar Sariboe Dolok terug, om de bevelen van den assistent-resident te vernemen. Inmiddels is de troep met 40 man versterkt. Waarschijnlijk zal nu een gewapende excursie plaats hebben naar de oproerige rijkjes en zonder veel moeite aan het verzet een einde worden gemaakt.

Een draadbericht van 11 Juni uit Batavia aan de *Deli Ct.* meldt dat de aroe van Tobanoa **(Celebes)** zich bij de Doerie-colonne heeft gemeld en thans dus alle drie de hoofdaroes in 't Doerische in onderwerping zijn.

Het *Bat. Nbl.* weet te vertellen dat tot commandant der aanstaande **Bali-expeditie** zal worden benoemd de generaal-majoor M. B. Rost van Tonningen, tot chef der intendance de overste T. A. Bresser en tot chef van den geneeskundigen dienst de dirigeerend off. van gezondheid 2e kl. J. B. van Deventer.

In het *Tijdschrift voor B. B.* doet de heer C. Reep, commies te Bengkalis, een poging belangstelling te wekken voor **kolonisatie met Javanen op het eiland Bengkalis**. „Zou dat eiland niet zijn op te heffen uit den toestand, waarin het nu verkeert, vraagt hij?

Hij acht dit zeer goed mogelijk, mits daaraan verbonden wordt de voorwaarde eener Javanen-emigratie op groote schaal. Bodem en luchtgesteldheid zijn te Bengkalis bijzonder gunstig voor kolonisatie; de grond leent zich zeer goed voor de cultuur van inlandsche gewassen, vruchtboomen, peper enz., terwijl de locale toestanden geen beletsel opleveren tegen eventueele kolonisatie.

Het heeft steeds zijn aandacht getrokken, schrijft hij verder, dat gestadig Javanen vrijwillig naar Bengkalis emigreeren uit Joana, Bagelen en Keboemen; dat het aantal der zich metterwoon aldaar gevestigde Javanen betrekkelijk groot is; dat de Javaansche militairen, die te Bengkalis of te Siak in garnizoen gelegen hebben, na gageering ter plaatse niet de minste neiging toonen naar hun Heimath terug te keeren en dat ten slotte, ontslagen Javaansche veroordeelden er de voorkeur aan geven zich op dit eiland een bestaan te kiezen, oneindig liever, dan te worden gedirigeerd naar de plaats van herkomst.

De Javaan, ter zake door schrijver meermalen ondervraagd, gaf steeds unaniem te kennen dat hij het op Bengkalis erg *senang* had, omdat men den grond, par manière de vivre, maar voor 't grijpen had, er geen ziekten heerschen, geen landrente behoefde betaald te worden en geen heerendiensten van hen werden gevorderd.

Schrijver ontraadt dan ook, bij mogelijke kolonisatie van 't eiland Bengkalis, de invoering der landrente en die der heerendiensten ten sterkste. Men sla de kolonisten *uitsluitend* in de *bedrijfsbelasting* aan en vordere van hen geen heerendienst, die, hoe ook reeds beperkt en aan zijn wildste loten besnoeid, een kanker blijft, die knaagt aan den welstand van de Inlandsche bevolking.

Biedt het eiland Bengkalis geen voldoende plaats aan, dan rijst de vraag of voor kolonisatie wellicht in aanmerking zouden te brengen zijn: de zeer dun bevolkte eilanden Roepat Padang, Merban, Rantau en Rangsang, alle gelegen in de afd. Bengkalis, doch behoorend tot het gebied van den sultan van Siak. „Wellicht zou te dezen aanzien met dien Inlandschen vorst een vergelijk zijn te treffen, tegen matige schadeloosstelling ten bate van de batins voor 't gemis van de pantjong-alas. Het eiland Roepat moet uitnemend geschikt zijn voor de cultuur van Inlandsche gewassen, vruchtboomen, klappers en ook van tabak.

Het ontwerp in bijzonderheden leze men in het opstel zelf.

Het Hiernamaals volgens Makassaarsche en Boegineesche opvatting.

Alle handelingen der menschen, hetzij goed, hetzij kwaad, erlangen na dit leven hunne vergelding. Het Opperwezen toch heeft twee dingen geboden, n.l. het goede op te volgen en het kwade te mijden. Wie goed doet zal 't goede, wie kwaad doet 't kwade ondervinden, maar God alleen beschikt in welke mate. Iemand, die veel kwaad gedaan heeft, zal ook kwaad moeten ondervinden, want bij het verhoor na dit leven, zullen al zijn slechte handelingen uitkomen.

Het goede op aarde wordt met 't paradijs beloond, d.i. men komt in een aangenaam verblijf en ondervindt steeds zegen en welvaart; al wat men verlangt komt tot vervulling, in al onze wenschen wordt voorzien.

Hij, die veel kwaad heeft gedaan, komt in de hel, welk verblijf vóortdurend vol jammer en ellende zal zijn, terwijl hij geen zegen, hoe gering ook, kan verwachten.

Het is wenschelijk gedurende het aardsch bestaan zoodanig te leven, dat men hiernamaals steeds het goede geniete. Het heden en hiernamaals is één en toch verschillend. Het tweede is een voortzetting, een gevolg van het eerste. De vergelding is gelijk een spiegel; wanneer een mooie vrouw er in kijkt, zal zij een fraai beeld zien, hetgeen nimmer 't geval zal zijn bij een leelijk persoon.

Een der voornaamste beginselen is het voldoen onzer schulden tijdens ons leven. Zij worden onderscheiden in goederen, schulden en daadschulden. Wie zijn schulden vóór zijn dood onvoldaan laat, wordt hiernamaals ter verantwoording geroepen.

Hiernamaals heeft men slechts den hemel en de hel.

Wanneer men sterft, scheidt zich de ziel van het lichaam. Die van een geloovige, een goed mensch, wordt door den engel R a c h m a n naar den vierden hemel gevoerd, waar haar namens het opperwezen medegedeeld wordt, welke hare verblijfplaats zal wezen tot den dag der opstanding. Daarna voert de engel haar naar den berg Iliija, vanwaar zij terugkeert naar 't lichaam. De ziel van een zondaar wordt door den engel A d j a b a ontvangen en naar den ondersten hemel gevoerd, waar zij ook haar verblijfplaats te weten komt. Na door A d j a b a tot 't lichaam terug gevoerd te zijn, vernauwt het graf.

Zoodra het stoffelijk overschot aan de aarde is toevertrouwd en de ziel daarin is teruggekeerd, ondervragen de doodsengelen M o e k a r en N a k i r den doode omtrent de geloofsbelijdenis. Deze hereeniging van ziel en lichaam is niet voortdurend, want de ziel kan zich elk oogenblik van 't lichaam scheiden en naar andere plaatsen gaan. Eerst na de opstanding zijn beiden onafscheidelijk aan elkaar verbonden.

Er zijn lijken, die in het graf tot ontbinding overgaan, maar er zijn er ook, die als het ware ongeschonden blijven, alsof het leven er nog in is. Eerstgenoemden keeren bij de opstanding door Gods wil tot hun aardschen vorm terug.

De ziel is zoo fijn, dat men haar met het oog niet kan waarnemen. Zij wordt vergeleken bij een volkomen mensch, die in het lichaam huist.

Wanneer de ziel na hare hereeniging met het lichaam dit verlaat, hetzij v o o r g o e d, gelijk die van den profeet Mohammed, welke voor goed in den hemel (S o e r o e g a), genaamd A d j a n a t o e a d a n o e n g huist waar zij haren schepper ontmoet, dan wel t ij d e l ij k, dan begeeft zij zich naar voor haar bepaalde verblijfplaatsen. Zoo woont de ziel van een wijze (S é h é k a) in een groenen vogel in den hemel, genaamd P e r d a o z i, die van een heilige (a w a l l i) of geleerde (t o e p a u r i t a) in een stolp, genaamd K a n d é l é, hangende onder Gods troon A r a s a.

De ziel van een kind houdt zich op in een groenen vogel op den berg S a p a of op den berg K a s t o e r i, terwijl die van een in zonde verwekt kind (a n a d o r a k a) in den hemel rondwaart zonder rust en zonder vaste verblijfplaats.

De ziel van een geloovige, die onbetaalde schulden nalaat, zweeft tusschen hemel en aarde, evenals die van valsche personen. Zoodra de schulden zijn betaald of het kwaad, door den valschaard gesticht, is hersteld, mag de ziel in een der hemelen komen.

De verblijfplaats der ziel van iemand, die veel kwaad heeft gedaan, is het graf, terwijl die van groote zondaars de berg S i d j i n a is, nabij de hel.

Er zijn 7 hemelen; de meest verwijderde, d. i. de zevende, is Gods woonplaats. De geneugten daar ondervonden zijn meer of minder groot, al naar gelang zij dichter of verder van den zevenden hemel verwijderd zijn, maar toch komen zij de ziel als volkomen voor, waar zij zich ook in een der hemelen moge bevinden.

Wanneer de dag der opstanding is aangebroken, neemt de engel I s r a f a ï l de bazuin, S a n g k a l a genaamd, in den mond en wacht op Gods bevel om daarop te blazen. Zoodra dat gegeven is, spreidt de engel zijn vleugels uit en blaast op 't instrument. De gewone en doodsengelen strekken de palmen der handen vóór zich uit en wel zoodanig, dat de ring der hand naar beneden gekeerd is. Daarop sterven alle schepselen.

De bazuin heeft vier armen; een er van is gericht naar 't Oosten, een tweede naar het Westen, de derde naar de zeven hemelen en de vierde naar de zeven vaste lagen, die aan de hemelen grenzen. Zij bezit zooveel gaten als 't aantal zielen van al 't geschapene bedraagt, die daar dan verzameld zijn in verschillende lagen; een laag omvat de zielen der menschen, een tweede die der d j i n o, een derde voor die der s e t a n s, een ander voor die der dieren.

I s r a f a ï l blaast driemalen op de bazuin. De eerste keer schrikken alle schepselen, bij de tweede maal vergaat al wat leeft en na de derde keer verschijnen alle schepselen op 't veld der opstanding. Er heerscht dan een zware aardbeving en 't regent ongelooflijk hard. De geesten verspreiden zich overal, zon en maan zijn verduisterd, de hemel is donker en de aardbeving duurt 40 jaren.

Met de opstanding verkrijgen de dooden in hun graf hunne vorige gedaante als mensch terug en verrijzen zij, om zich te begeven naar 't veld der opstanding H a d e n a m a h a s a r a, waar zij hun oordeel zullen vernemen. De afstand van de verblijfplaats der dooden tot dat veld is niet te bepalen, evenmin de moeielijkheden, die onderweg overwonnen moeten worden.

Alle verrezenen verzamelen zich op dat veld, zoowel Mahomedanen als Christenen, Joden en Heidenen enz. Zij staan daar allen dooreen, want de dooden kennen geen rang, stand of geloof.

Alvorens hen af te zonderen, die ten hemel zullen varen en die, welke in de hel zullen nederdalen, doet God voor iedereen een boek of geschrift neerdalen, w.i. alle daden, goede en slechte, tijdens 't aardsche leven verricht, zijn opgeteekend. Iedere doode moet dat boek geheel lezen, zoodat hij kennis draagt van al zijn doen en laten.

Hierna moeten allen een brug over gaan, genaamd S i r a t o e l m o e s t a k i e m, zoo scherp als een sabel. Hare lengte is niet te bepalen. Onder die brug ligt de hel, een onmetelijke vuurpoel. De bevoorrechten gaan vlug over de brug, er zijn afgestorvenen, die haar bliksemsnel passeeren. De verdoemden kunnen en niet over komen en vallen in den afgrond. Zij die tot de gelukzaligen behooren, krijgen een gelijken ouderdom, op ongeveer 35 jaren gesteld, terwijl de verdoemden zeer verschillende vormen en uiterlijk krijgen.

De hemel is een plaats vol genietingen. Te midden van dit oord staat een gebouw met 8 verdiepingen, voorzien van alle denkbare weelde en gemak. Alles glimt en blinkt er van diamant, smaragd, goud enz. Al wat onze zinnen begeeren of onze gedachten kunnen denken, is in den hemel voorhanden. Ware er iets niet aanwezig, dan zoude daardoor tekort gedaan worden aan Gods almacht en dit is nu eenmaal een onmogelijkheid.

De hel is een plaats van marteling. Te midden der hel staat een gebouw van 7 verdiepingen, w.i. een eeuwig vuur brandt. Het wordt bewaakt door verschrikkelijke monsters in allerlei gedaanten, z.a. slangen, duizendpooten, schorpioenen, enz. Voortdurend pijnigen zij de verdoemden. Die ongelukkigen worden steeds door 't vuur aangetast, maar steeds herkrijgen zij hun gedaante, om opnieuw door het vuur verteerd te worden en weder de vorigen vorm te erlangen. De jammerklachten der verdoemden dringen door tot den hemel, maar alle redding is voor hen verloren.

Vs.

West-Indische Berichten.

Suriname. Bij resolutie van den 7en Juni ll. zijn door den gouverneur de heeren C. van Drimmelen, W. L. Loth, Jhr. J. C. van Reigersberg Versluijs, E. Middelberg, C. J. J. van Hall, E. A. Koch, C. van Coll, J. O. Harken, W. A. baron van Asbeck, en J. A. Polak benoemd als leden, de eerste en laatste tevens resp. als voorzitter en secretaris eener Commissie, die het bestuur van advies zal dienen ten aanzien van de volgende vragen:

1e. Op welke wijze kan het door den spoorweg geopend bovenland tot ontwikkeling worden gebracht? waarbij in het bijzonder de aandacht zij te schenken aan:

a. landbouw, mijnbouw en boschwezen;

b. het verkrijgen van de noodige arbeidskracht;

c. de hygienische toestanden en eventueel de middelen tot verbetering.

2e. Wat kan — rekenende met de beperktheid van persooneele en financieele krachten — van gouvernementswege tot bevordering van die ontwikkeling worden gedaan?

Voorwaar een belangrijke Commissie, van wier advies veel voor de toekomst der kolonie kan afhangen.

De naaste toekomst laat zich nog al bevredigend aanzien met de betere vooruitzichten voor de cacao-ondernemingen, de nieuwe bacoven-cultuur en de vorderingen der goud-industrie.

Onze West deed verslag van de proefnemingen op enkele plantages met de behandeling van geinfecteerde cacaoaanplantingen met bouillie bordelaise, nadat de zieke boomen geheel gesnoeid waren. Tot nu toe laat de stand der proefnemingen het beste verwachten, maar de kosten benevens de onzekerheid nog of niet toch weêr de patienten te eeniger tijd zullen instorten maken dat de behandeling vooralsnog niet voor eene toepassing in het groot, nu dadelijk in aanmerking kan komen. Intusschen bestaat de hoop dat men het middel tegen de gevreesde krullotenziekte en versteening der vruchten op het spoor is.

De nieuwe bacoven-cultuur waarvoor eerlang weer een heele bezending immigranten in de kolonie kan worden tegemoet gezien, die daarvan den terugslag zal ondervinden in meerder vertier, kwam in de laatst aangekomen surinaamsche bladen wederom ter sprake in verband met de besprekingen eertijds tusschen bestuur en Koninklijke Westindische Maildienst. Deze maatschappij heeft afgezien van het haar verleende recht van voorkeur om op gelijke voorwaarden als door anderen bedongen zich met het vervoer der bacoven te belasten. *Onze West* vernam evenwel dat de maatschappij onderhandelingen met de United Fruit Company had aangeknoopt, om te verkrijgen dat deze hare booten voor het vruchtenvervoer zou gebruiken. In de kolonie maakt men zich thans ongerust, dat de concurrentie der bacove booten, die natuurlijk ook vracht van Amerika zouden meênemen, aan de West-Indische Mail zóó groote schade zou berokkenen, dat de door deze onderhouden nationale verbinding met het moederland in gevaar zou worden gebracht.

De goud-industrie schijnt het dit jaar weer goed te zullen maken. De goud-aanvoeren te Paramaribo bedroegen toch in de vier eerste maanden van dit jaar ruim 322 kilogram, of nagenoeg 30 kilogrammen meer dan over het overeenkomstig tijdvak van het vorige jaar. De maand April jl. was voor dezen tijd van het jaar met 'n aanvoer van 126 kilogrammen van het edele metaal bepaald 'n record maand. Van deze hoeveelheid kwam ruim de helft, 70 kilogram van drie ondernemingen. De Compagnie des mines d'or voerde uit het Lawa-gebied ruim 35 kilogrammen aan, de te Amsterdam gevestigde maatschappij Hermina volgt als tweede met 'n aanvoer van 25 kilogrammen, en daarna komt de Saramacca Co. met nagenoeg 11 kilogrammen. Blijft het vleugje van April aanhouden dan zal de goudbelasting dit jaar nog 'n 20000 gld. meer in de koloniale kas brengen dan het vorige jaar.

De opbrengst der koloniale spoorwegen blijft om en

bij de 5000 gld. 's maands slingeren. In de vijf eerste maanden van dit jaar werd in totaal een bedrag van 26000 gld. geind, zoodat toen reeds het totale bedrag der geraamde ontvangsten voor het geheele jaar bijna was bereikt. Er zal echter nog heel wat meer vertier moeten komen voordat de exploitatie van den spoorweg winst afwerpt.

Laat ons het beste hopen van de ontwikkeling van het binnenland op advies van de hiervoren genoemde commissie.

Een netelige quaestie doet zich voor het bestuur op ten aanzien zoowel van dáár reeds gevestigde ondernemingen, als ten opzichte van eigendommen en concessiën in de, meer bewoonde streken. Nadat, naar wij meenen, reeds tevoren door de *Suriname* daarop de aandacht was gevestigd, heeft nu ook *Onze West* het bestuur opmerkzaam gemaakt op de fouten begaan bij de opmeting van die eigendommen en concessiën, welke in de geheele kolonie heeft plaats gehad volgens miswijzend kompas, zoodat eigenlijk niemand zeker is, dat hij niet op buurman's grond zit en op den een of anderen dag verzocht kan worden z'n biezen te pakken en af te marcheeren. *Onze West* beveelt deze quaestie dringend in de aandacht van het bestuur aan.

Dringend is ook het verzoek der Protestantsche Vereeniging tot verpleging der lepra-lijders in de kolonie om steun voor de instandhouding van het asyl Bethesda. In eene den 13en Juni ll. gehouden vergadering werd het Jaarverslag uitgebracht over die inrichting, waaruit blijkt dat het aantal verpleegden in den loop van het jaar van 17 tot 23 steeg. Uitbreiding van het asyl is noodig, maar daarvoor wordt geld vereischt en tegenover 11470 gld. aan uitgaven stond een bedrag van 11528 aan ontvangsten, w. o. aan giften: uit Suriname 1567 gld., uit Nederland 2000 gld., uit Amerika 5000 gld. en uit Duitschland en Engeland 500 gld. Dit jaar is nu reeds zeker dat Nederland beter voor den dag zal komen op de lijst van bijdragen. In het *Protestantenblad* van Paramaribo kwam een brief voor van Ds. Zaalberg, waarin deze mededeelde, dat nu reeds behalve de toegezegde contributiën een bedrag van 3500 gld., w. o. eene gift van 1000 gld. van 'n onbekenden milden schenker, in Nederland voor Bethesda was ontvangen.

Van Vreemde Koloniën.

Irrigatie in Madras. Alfred Chatterton gaf in de *Indian Review* een overzicht van hetgeen in het gouvernement van Madras al zoo werd verricht om de irrigatie van het land te bevorderen door middel van pompen. Het Divi-project, waarvan in deze rubriek reeds sprake is geweest, beoogt de irrigatie van 50000 acres op het eiland Divi, dat aan den mond van de Krisjna is gelegen, door het water uit deze rivier op te pompen en verder over het land te verspreiden. Dit werk, waarvan de kosten op omstreeks 1,5 millioen gulden worden geraamd, is thans onder handen. Wanneer het gereed is, zal de pompinstallatie, bestaande uit 8 Diesel-petroleum-motoren van 160 paardekrachten, die elk een centrifugaalpomp van 39 inches in beweging moeten brengen, 500 kubieke voeten water per seconde twaalf voeten hoog moeten opvoeren. De bedrijfskosten worden op niet meer dan 2 roepijen per acre geschat, en daar de water-tax op 5 roepijen per acre zal worden gesteld, zou dit werk niet alleen van groot nut voor den landbouwer zijn, maar ook aardige winsten voor den staat afwerpen. Dit project zal waarschijnlijk navolging vinden, hoezeer het te vreezen staat, dat andere rivieren in Zuid-Indië niet dezelfde faciliteiten zullen bieden als dit met de Krisjna het geval is. De heer Chatterton evenwel hoopt dat bij zorgvuldige bestudeering van den hydraulischen toestand der rivieren, het zal blijken dat er nog een wijd veld braak ligt voor deze wijze van irrigatie. Hij verwacht veel van het gebruik maken van de onzichtbare waterloopen onder de rivier-beddingen gedurende het droge jaargetijde. Deze doen zich in dat jaargetijde voor als een breede, droge zandlaag, maar weinige voeten — dikwijls slechts eenige duimen — beneden het oppervlak is een onbekende, en mogelijk, onuitputtelijke hoeveelheid water, die voor irrigatie-doeleinden benut, aan de landbouw-nijverheid zeer ten goede zou komen.

Nu worden reeds hier en daar in de rivier-beddingen, wanneer deze droog liggen, geulen gegraven om daarin het water op te vangen, maar deze tappen het water slechts uit de bovenste zandlagen, zoodat zij weinig opleveren en dientengevolge kostbaar zijn. Verscheidene steden in het gouvernement Madras hangen voor den watertoevoer af van dien *subsoil-flow* in de rivieren, maar, schrijft de *Times of India*, het artikel van Chatterton besprekende, wat een stad kan uitgeven voor haren watertoevoer is meer dan een irrigatie-project zou kunnen dragen om daarbij loonend te zijn.

Intusschen schijnt ons het artikel toch belangrijk genoeg om daarop de aandacht wegens de mogelijkheid eener toepassing van het denkbeeld ook in Nederlandsch-Indië te vestigen.

Een ommekeer. Nog slechts weinige maanden geleden schreef de *Manila-Times*, een blad dat van de amerikaansche voortreffelijkheid tot voor kort diep overtuigd was, naar aanleiding van de critiek die van verschillende zijden op het bestuur der Philippijnen werd geoefend, dat de vreemden niets begrepen van wat daar gebeurde. De Amerikanen hadden zich een hoog doel gesteld en zouden dit op hun manier trachten te bereiken. Mochten zij falen, dan zou de schuld niet aan hen liggen, maar aan het philippijnsche volk.

En nu komt het blad plotseling tot de erkentenis, dat men eigenlijk van den beginne af den verkeerden weg heeft ingeslagen:

Een bestuursinrichting, gecopieerd naar die te Washington, veel te kostbaar voor die kolonie; verkwisting van gelden voor allerlei noodelooze doeleinden — verfraaiing der stad Manilla, verbetering der haven, waarom de handel niet eens had gevraagd, het bouwen van paleizen, de inrichting van een zomer-residentie diep in het binnenland, waarvoor de aanleg van den zooveel geld verslindenden beruchten Benguet-weg noodig was — en daartegenover geen cent voor de wegen in het binnenland, waaraan in de jaren der amerikaansche occupatie niets of zoo goed als niets gedaan werd. (Een ontwerp ligt evenwel klaar om *alle* Philippinos tot heerendienst — met facultatieven afkoop — voor den arbeid aan de wegen te verplichten. De verbetering zal dus nu ter hand worden genomen maar langs een minder gewenschten weg, dien men elders tracht te verlaten).

Dan komt het blad te spreken over de onzekerheid, waarin men in den tijd van het amerikaansch bestuur steeds verkeerd heeft ten aanzien van de vraag, wat de Unie met de eilanden eigenlijk voor heeft. Nù neemt men daar een wet aan, die de bepalingen der kustvaart op de Philippijnen van toepassing verklaart, alsof deze een deel der Unie uitmaakten, om eenige amerikaansche stoomvaart-maatschappijen te believen, dàn weten de suikertrust- en tabaksmannen in het moederland te bewerken, dat de betrekkelijke philippijnsche uitvoerproducten in de Unie door hooge rechten worden getroffen. Gisteren sprak men van een heiligen plicht der Unie om de Philippinos tot een zelfstandig volk op te leiden; heden wordt de mogelijkheid van den verkoop der eilanden aan Japan in toonaangevende amerikaansche kringen ernstig in overweging genomen:

„Wanneer de Philippinos onrustig beginnen te worden, hebben we dat aan ons zelven te wijten. In hun plaats zouden wij gelijke ontevredenheid aan den dag leggen", roept het blad uit.

Kolonisatie in de tropen. Niettegenstaande de ernstige vertoogen die als ten onzent ook in Duitschland worden gehouden tegen de vaste nederzetting van blanken in de tropen, gaat men in Oost-Afrika kalmweg met het aangevangen experiment voort, zoodat daar nu aan den voet van den Kilimandjaro zoo ongeveer op den tweeden zuidelijken breedtegraad reeds eenige honderden Boerenfamilies aanwezig zijn, terwijl plaats gelaten is voor de vestiging daartusschen van duitsche en dui sch-russische kolonisten ten einde de vermenging der landaarden in de hand te werken.

Terwijl thans van de Boeren voor hunne vestiging het bezit van een kapitaal van 9000 marken vereischt wordt, zonder dat deze eisch de lieden in Zuid-Afrika schijnt terug te houden van den trek naar het Noorden, zijn de andere immigranten, vooral de Duitsch-Russen arme slokkers, die het van meet af moeten ophalen.

Voor onze theoretici, die in hunne studeerkamers al naar gelang van den aard der conclusiën, die zij uit de voorhanden gegevens meenen te moeten trekken, de kolonisatie van blanken in de tropen veroordeelen of voorstaan, is hier een geschikte gelegenheid geboden, om op het onderwerp in quaestie voort te borduren.

Fransche koloniale politiek. Den 4en dezer hield de parlementaire Commissie voor buitenlandsche en koloniale aangelegenheden hare eerste zitting, die door haren voorzitter, den heer Paul Deschanel geopend werd met eene rede, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Het helden-tijdperk onzer koloniale geschiedenis ligt achter den rug; de tijd der veroveringen is voorbij. Nu is het de tijd om wat wij verkregen te ontwikkelen en ons grondgebied te ontginnen. De economische quaestie is thans voor de koloniën de hoofdzaak. Alles wat daartoe dienstig kan zijn te volmaken, den inboorling tot productieven arbeid te brengen, de handelsbeweging tusschen moederland en koloniën in de hand te werken, producenten en consumenten op de fransche markten tot elkander te brengen, in stede van hen te laten afhangen van de vreemde markten, te zorgen dus dat de fransche maatschappijen niet met verlies de duizenden mijlen kustlijn bevaren, die ons toebehoort; dat is de eerste taak die wij in het oog hebben te houden.

Een schitterende toekomst is voor onze koloniën weggelegd, wanneer wij partij weten te trekken van hare schatten, de inboorlingen belangstelling voor onze werken weten in te boezemen, onze voortvarende kolonisten toestaan hun initiatief in volle vrijheid ten uitvoer te brengen. Al te dikwijls waren onze kolonisten dupe van administratieve plagerijen, onze industrieelen en handelslieden werden in den vreemde niet altijd even genoegzaam gesteund. Zij zijn evenwel de beste pionniers der fransche beschaving."

Dat de zoogenaamde „période héroïque" voor de fransche koloniën gesloten is, verzuimt sedert Delcassé zulks het eerst beweerde geen enkel fransch redenaar te herhalen, en nu vooral niet, nu men Marianne van veroveringsplannen ten aanzien van Marokko betichtte, waar ze heusch niet aan dacht.

De economische periode is, voor zoover het in de bedoeling ligt het moederland en moederlandsche ondernemingen in de eerste plaats de voordeeltjes te bezorgen van het koloniaal bezit, al heel aardig ingezet. Volgens de officieele statistiek waren van de 20475 schepen, die in 1904 de havens in de fransche koloniën binnenvielen, 10372 of meer dan de helft onder fransche vlag. Deze brachten op een totalen overzeeschen aanvoer ter waarde van 430,5 millioen franken voor eene waarde van nagenoeg 287 millioen aan goederen aan. Van de 24782 uitgaande schepen waren 14734 onder fransche vlag. Deze voerden op een totalen overzeeschen uitvoer ter waarde van circa 386 millioen franken voor eene waarde van circa 208 millioen uit. De fransche vlag is dus al heel aardig op weg om de vreemde „pavillons" uit de fransche koloniale havens te verdringen. Of hiermee evenwel de economische belangen der koloniën zijn gediend, mag ten zeerste worden betwijfeld, waar bedoelde resultaten slechts konden worden verkregen door een protectie-stelsel, waartegen in fransch-koloniale kringen zelve herhaaldelijk en met nadruk werd gewaarschuwd.

De Engelschen in Egypte. Wij hebben herhaaldelijk er op gewezen, dat men nu niet alles voor goede munt moest aannemen, wat door de Engelschen omtrent hun werken in Egypte werd rondgebazuind. Vooropstaat dat lord Cromer veel ten goede voor Egypte heeft uitgericht, een land dat eens op den rand van het staatsbankroet stond en nu een graad van sedert eeuwen onder islamitisch bestuur ongekenden welstand heeft bereikt.

De economische resultaten zien wij, maar van de middelen, van de wijze, waarop die werden bereikt, verluidde zoo weinig naar buiten, buiten het land, waar lord Cromer zooals een fransch schrijver het uitdrukte, het bewind voerde met ijzeren hand in zijden handschoenen.

Toch kan het eene een onafscheidelijk complement van het ander wezen bij de uitwerking van 'n reuzen-program als dat, waarvoor lord Cromer zich gesteld zag. Hij, als vreemdeling, met betrekkelijk 'n handvol mannen, gesteld over 'n land, waar nog zooeven een bloedige opstand was onderdrukt, die zich tegen de vreemde voogdij had gekeerd, moest, wilde hij slagen, zijn prestige en dat der vlag, die hij diende, en onder wier auspiciën de regeneratie van Egypte ook ondanks zichzelf moet tot stand komen, hoog houden — coûte que coûte.

De terechtstelling van Densjawi nu onlangs werpt evenwel een eigenaardig licht op de middelen, welke onder lord Cromer's bestuur worden aangewend om dat prestige te bewaren.

Eenige engelsche officieren hadden zich van hun troep verwijderd om in Densjawi duiven te gaan schieten. Zij werden daarbij door een aantal inboorlingen overvallen en mishandeld, zoodat een hunner dientengevolge overleed.

Dit was in korte trekken de officieele lezing van het incident, dat leidde tot de veroordeeling van vier dorpelingen tot den strop, terwijl zes werden gegeeseld.

Laat ons hooren wat de engelsche *Star* van den 29en Juni ll. naar aanleiding hiervan opmerkte:

„De officieele lezing der zaak werd eene week voor het proces gepubliceerd, wat er op wijst hoe zonderling de rechtstoestanden in Egypte zijn.

Het is zeker dat op de eene of andere wijze drie inlanders zijn gewond en eene inlandsche vrouw gedood door het geweer van een officier, dat „toevallig afging." Wanneer dat geen provocatie is, dan heeft het er toch veel van.

Sir Edward (Grey) verklaart dat men nimmer duiven mag schieten zonder de toestemming der dorpshoofden. In dit geval, zeide hij, kwamen de officieren in het rijtuig van een der notabelen en *meenden* zij, dat alles en règle was.

Bijgevolg hadden zij blijkbaar niet de noodige toestemming van het hoofd en waren zij wat wij in Engeland stroopers noemen. De inboorlingen hebben dus gehandeld als de boschwachters in Engeland.

Doch, wanneer het geweer van een boschwachter afgaat en een strooper doodt, noemt men dat manslag door onvoorzichtigheid en geen moord. Maar de officier, die overleden is, werd niet gedood.

Hij overleed niet eens tengevolge van zijne verwondingen; de werkelijke doodsoorzaak was een beroerte tengevolge van de hitte."

De *Star* bewijst dan nog dat de officieren tegen een bestaand uitdrukkelijk verbod ter jacht getogen waren, wat ook verklaart, waarom zij zoo gewillig hunne geweren afgaven, nadat een der hunnen daarmee reeds onheil had gesticht.

Summa, summarum werden dus vier menschen opgehangen wegens een aan engelsche officieren na ernstige provocatie hunnerzijds toegediend pak slaag.

INGEZONDEN

Geachte Redactie,

Een onjuistheid in Uw blad van 5 dezer geeft mij aanleiding U te verzoeken deze regelen te plaatsen. Er staat nl. onder de mededeelingen een lijstje van ingekomen giften voor de *„Surinaamsche Bannelingen."*

Deze onjuiste benaming zal de lezers op een dwaalspoor brengen, daar er toch van bannelingen van Suriname geen sprake is.

De gelden, die de heer van Kol, naar aanleiding van zijn „Oproep om steun voor rampzaligen", voor de déporté's van Cayenne wenscht te bestemmen (dat zijn dus degenen der gestraften in de fransche kolonie Cayenne, die naar onze kolonie wisten te ontsnappen) zijn toch niet voor Surinaamsche bannelingen bestemd! Door deze onjuiste benaming wordt een verkeerde indruk teweeg gebracht.

Vergun mij bovendien een enkel woord in verband met de door den heer van Kol gegeven antwoorden, door U onder het hoofd „Fransche Evadé's" op blz. 11 van uw geacht blad opgenomen.

De heer van Kol wijst nl. op de Nederlandsche weldadigheid, eenmaal bewezen aan de boeren vrouwen en kinderen, die in de concentratiekampen gedurende den oorlog in Zuid-Afrika waren opgesloten.

Het deed mij (die ooggetuige van de ellende en verschrikkingen van den Z.-A. oorlog en de kampen is geweest) pijnlijk aan, dat de daad van liefde van heel de beschaafde wereld en Nederland wel in 't bizonder aan de onzen bewezen in Zuid-Afrika — waar een stamverwant volk voor zijn rechten en zijn vrijheid streed, en waar tengevolge van dien onrechtvaardigen strijd in de moordkampen ongeveer 22000 vrouwen en kinderen omkwamen, het leven latend op het altaar der vrijheid — in één adem werd genoemd met de te verleenen hulp aan ontvluchte gestraften uit de strafkolonie Cayenne,

die — ik erken het — in deerniswaardigen toestand de Hollandsche grens bereiken.

De bewering van den heer Van Kol, dat door hen grooter smarten worden geleden dan door de vrouwen en kinderen in Zuid-Afrika, laat ik voor zijn rekening. Maar een vergelijking zelfs ook maar te treffen tusschen smarten, geleden door vrouwen en kinderen van een *voor recht strijdend volk* en die, door uit Cayenne *ontvluchte misdadigers*, komt mij wel misplaatst voor.

In 't *Algemeen Handelsblad* van 8 Juni schreef ik een stukje tegen den oproep van den heer Van Kol en gaf het tevens als mijn meening, dat er in onze kolonie op christelijk en philantropisch gebied genoeg te arbeiden viel. Ik wekte hierin op, in de eerste plaats steun te geven aan de gestichten voor melaatschen aldaar en spreek dan ook mijn dank uit aan hen, die mij voor „Bethesda" een bijdrage zonden.

Voor de plaatsruimte U dankzeggend

Hoogachtend,

Uw dw. dr.

FRED. OUDSCHANS DENTZ,

West-Indisch Ambtenaar.

Dordt, 10 Hooimaand '06.

Het opschrift „Voor de Surinaamsche Bannelingen" namen wij over uit de briefkaart, waarin mevrouw van Kol ons de ingekomen giften vermeldde, doch wij geven gaarne toe, dat „voor de déportés van Cayenne" duidelijker zou zijn geweest.

Wat betreft het hulpverschaffen aan *rampzaligen*, op welke wijze het ongeluk dezen ook moge hebben getroffen, — hetzij door ziekte, hetzij door zelfkwelling en ellende na begane misdaad —, zijn wij van meening, dat men één kan helpen, zonder den andere ongeholpen te laten.

Red. Com.

Opleiding van Indische ambtenaren.

In zijn Memorie van Antwoord betreffende de Indische Begrooting deelde de Minister van Koloniën aan de Tweede Kamer mede, dat het ontwerp van een regeling der opleiding voor den Indischen administratieven dienst gereed was en aan den Gouverneur-Generaal was toegezonden om zijn meening ook over de onderdeelen te doen kennen.

Deze heeft inmiddels van zijn meening doen blijken, zoodat de Minister thans de ontworpen regeling nog vóór de indiening der begrooting bij de Staten-Generaal kan indienen. Al is er op gerekend, dat de regeling zelf eerst het volgend jaar in werking zal treden, is het met het oog op de voorbereiding van haar uitvoering wenschelijk, dat zij nog dit jaar tot stand kome.

Behalve met het in het ontwerp aangenomen behoud van de gelegenheid om zich voor den administratieven dienst, den bestuursdienst daaronder inbegrepen, in Indië te kunnen voorbereiden, heeft de Landvoogd zich met de ontworpen regeling gereedelijk kunnen vereenigen.

Wat de grondslagen betreft der thans ontworpen regeling, betoogt de Minister, dat zoolang van overdracht van het werk van het Europeesch bestuur aan het Inlandsch bestuur geen of althans niet in voldoende mate, sprake kan zijn, de Europeesche dienst in hoofdzaak blijft wat hij is en de behoefte aan personeel voor dat bestuur dus niet vermindert, de voorwaarden voor benoembaarheid niet belangrijk kunnen worden verzwaard.

Daaraan is evenwel tegemoet te komen door de invoering van een hoogere opleiding voor den bestuursdienst, bestemd voor ambtenaren, die reeds eenige jaren in dien dienst met onderscheiding werkzaam zijn.

Inmiddels moet nu gehandhaafd blijven het sinds lang bestaande stelsel, dat de aflegging van eenzelfde examen benoembaarheid schenkt tot den geheelen „administratieven" dienst, dus zoowel tot den eigenlijk gezegden bestuursdienst als tot bureau- en andere buiten het eigenlijk civiel bestuur gelegen betrekkingen. Maar met het oog op die tweeledige benoembaarheid, aan het examen verbonden, is er ook geen noodzakelijkheid voor de bij de vorige ontwerpregelingen ter wille van den bestuursdienst voorgestelde opheffing van de in Indie bestaande gelegenheid tot voorbereiding voor het bedoelde examen.

Driejarige opleiding wordt als regel aangenomen. De candidaat-ambtenaar wordt niet aanstonds na volbrachte studie tot het binnenlandsch bestuur toegelaten, doch eerst na een werkelijken practischen leertijd.

Afdeeling B te Batavia blijft gehandhaafd, aangezien de hoogere opleiding in Europa een der voornaamste bezwaren ondervangt, aan de opleiding in Indië van bestuursambtenaren verbonden geacht.

Met handhaving der benoembaarheid van doctoren in de rechtswetenschap, die in het zoogenaamde faculteitsexamen zijn geslaagd, wat de bureau-betrekkingen betreft bovendien van de doctoren in ne rechts- of staatswetenschap wenscht de Minister overigens, behoudens ook thans bestaande mogelijkheid van dispensatie, de betrekkingen van adspirant-controleur en controleur bij het binnenlandsch bestuur, gewestelijk secretaris, assistent-resident, resident en gouverneur, referendaris — met uitzondering van die bij de comptabiliteit — en secretaris bij de Departementen van algemeen burgerlijk bestuur, bij de Algemeene Secretarie en bij den Raad van Nederl.-Indië, daaronder begrepen de betrekkingen van algemeen secretaris en van gouvernements-secretaris, slechts open te stellen voor candidaat-Indische ambtenaren, die geslaagd zijn in de examens voor den Nederl.-Indischen administratieven dienst, waarvan het eerste of voorbereidend examen in den regel na één-, het tweede of eindexamen in den regel na nog twee jaar studie zal zijn af te leggen voor telken jare zoowel in Nederland als in Nederl.-Indië te benoemen commissiën.

Uitzending of indienststelling zal niet plaats hebben, dan nadat de physieke geschiktheid uit een geneeskundig onderzoek is gebleken; tot bestuursbetrekkingen benoembaren zullen bovendien blijk hebben te geven van bedrevenheid in het paardrijden.

De regeling van het candidaat-Indisch-ambtenaarschap kan voor Indië zoowel zoowel als voor Nederland in hoofdzaak gelijk zijn aan de thans reeds hier te lande geldende. (Staatsblad 1903 no. 253).

Reeds tijdens den studietijd van de candidaat-ambtenaren echter, en wel zooveel mogelijk in overeenstemming met hun wensch, zal voorloopig bepaald worden wie bestemd zijn voor Java en Madoera, wie voor de Buitenbezittingen.

Wat de studie betreft, van de candidaat-Indischs ambtenaren te voren, meent de Minister, dat zij zich te richten heeft naar de volgende examenvakken.

I. Voorbereidend examen:

a. de beginselen der Maleische taal;
b. de geschiedenis van Nederlandsch-Indië;
c. de landkunde van den Indischen Archipel;
d. de hoofdtrekken van hedendaagsch recht;

II. Eindexamen:

a. de Javaansche taal of wel de Maleische taal, al naarmate de candidaat-ambtenaren voorloopig bestemd zijn voor Java en Madoera of voor de Buitenbezittingen;
b. de volkenkunde van den Indischen Archipel;
c. de Islam in zijn beteekenis voor Nederlandsch-Indië;
d. de Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië;
e. het Nederlandsch-Indische strafrecht;
f. de Nederlandsch-Indische strafvordering.

Bij de regeling der taalstudie is rekening te houden met de omstandigheid, dat een deel van het Europeesch bestuurspersoneel in Indië den diensttijd geheel of voornamelijk op Java en Madoera, het andere deel den diensttijd evenzoo in de Buitenbezittingen doorbrengt.

Kunnen de aanstaande ambtenaren voor Java er Madoera volstaan met een zoodanig inzicht in den bouw der Maleische taal, dat hen voorbereidt tot het gebruik van het in de practijk zoo gemakkelijk verder aan te leeren laag-Maleisch, het omgangsmiddel met Inlandsche ambtenaren en vreemde Oosterlingen, de ambtenaren voor de Buitenbezittingen dienen dieper in de Maleische taal door te dringen, meer kennis van woorden en vormen te bezitten en ook Maleische handschriften te kunnen lezen. Daarentegen is kennis der Javaansche taal voor ambtenaren op Java en Madoera, waar drie vijfden der Inlandsche bevolking die taal spreken, en waar het aanleeren der beide andere volkstalen — Soenaneesch en Madoereesch — door kennis van het Javaansch aanmerkelijk vergemakkelijkt wordt, zeer noodig, terwijl de ambtenaren der Buitenbezittingen haar kunden missen.

Daarom acht de Minister het wenschelijk, de candidaat-ambtenaren na hun voorbereidend examen te onderscheiden in een voor Java en adoera en een voor de Buitenbezittingen bestemde categorie, en dan kennis der Javaansche taal alleen voor de eerste, nadere kennis der Maleische taal alleen van de laatste categorie te eischen.

Hij acht het verkieselijk, dat de taalstude, die in het eerste studiejaar voor allen bepaald blijft tot het Maleisch.

De beoefening van andere Oostersche talen dan Maleisch en Javaansch aan de candidaat-ambtenaren voor te schrijven, acht de minister noch noodig, noch wenschelijk.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur. 10 Juli 1906. No. 28.

Jacobus Nienhuys. 1836. XV Juli 1906 (met portret), door Van Gorkom. — De samenstelling van het suikerriet en zijn produkten in Louisiana. — Drooginrichting voor ampas, systeem Alph. Huillard. — Proefstation voor suikerriet in West-Java „Kagok". — Bestrijding van cacaoziekten in Suriname. — Verslag van werkzaamheden, verricht aan het Laboratorium voor onderzoekingen over Deli-tabak (Proefstation voor Deli-tabak) gedurende het jaar 1905. — Verslagen van Maatschappijen. — Koloniaal Museum te Haarlem: Prijsvraag voor het jaar 1907-Onderwerp: „**de Kokospalm**".

Indisch Militair Tijdschrift. 1906. No. 6.

Groot-Atjeh van 21 April tot 28 Juni 1896, door A. Kruisheer (vervolg). — De veldartillerie en de Russisch Japansche oorlog, door W. Muurling. — Behoud of afschaffing van den militairen rechter, door J. H. C. Munter. — De Nederlandsche 7 cM. veld 1905, door A. C. Gooszen (met plaat). — De nieuwe Duitsche infanterie-munitie, door W. B. Oort. — De witte pet, door A. J. G. — Zapon. — Kort overzicht van den stand van zaken op het eiland Timor (vervolg). — Spionnage bij de Japanners gedurende den Oost-Aziatischen oorlog. Enz.

Weekblad voor Indië. 3de jaarg. No. 6.

De nieuwe richting in de suikercultuur, door P. J. F. van Heutsz. — Het nieuwe stelsel in de suikercultuur, door F. — De ethische richting in de suikercultuur, door Suikerfabrikant. — De Bataviasche races (met foto's), door G. — Indische indrukken, door Carlo. Enz.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. Dl. 59, afl. 3—4.

De Hindostansche oorsprong van het „Negenvoudig" Sultanszegel van Atjeh, aangetoond o. a. door een merkwaardig Hindostansch schilderijtje van ca. 1700. Tevens onder herkenning eener teekening van Rembrandt (met 4 platen), door G. P. Rouffaer. — 'T Lemes in 't Soendaasch (met voorwoord en woordenlijst), door R. A. Kern. — Karo'sche taalstudiën, door M. Joustra. — Toekang Sadap. Eene bijdrage tot het leerstuk dat planten bezielde wezens zijn, door C. M. Pleyte. — Bijdrage tot de kennis van den godsdienst der Dajaks van Landak en Tajan, door M. C. Schadee (vervolg). — Het landschap Laikang, door J. Tideman. — Woordenlijst van het Sentanisch (Sentani-meer), door P. E. Moolenburgh. — Notulen der Bestuursvergaderingen van Febr.—Mei 1906.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagiers van het stoomschip „Rindjani", kapitein J. de Baer, van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

R. Bos en echtgenoote.
Mère J. Verhaar.
Mère B. Brinkman.
Zuster S. Amory.
Mejuffrouw C. Versteeg.
A. J. H. E. Bolsius.
J. D. Gerritsen.

Naar Southampton:

J. R. A. Schouten.
H. van Leer.

Naar Marseille:

Mr. M. Rijke.

Te Marseille zullen zich inschepen:

Mevrouw H. A. Engeringh.
C. H. L. Böhnemann.
D. E. Zuidhof en echtgenoote.
G. J. Kuyk.

Naar Port-Said:

2 jongeheeren Hermanswisz.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / lid *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f* ....

den .... 190 ....

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

Den Haag, Leiden, Delft, Rotterdam,
BURGWAL 8 PAARDESTEEG 7 CHOORSTRAAT 21 KORTE HOOGSTR. 6

DAMES leest de volgende week de annonce van de **speciaal voor Indië ingerichte Mode-Magazijnen van**

E. v. d. HORST,

Hoofdmagazijn **Burgwal 8,** bij de Wagenstraat, Den Haag.
Alle goederen voor de helft der gewone prijzen.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG. TELEFOON No. 2531. VEENESTRAAT 23.

Luncheon room.

KOFFIE. — THEE. — CHOCOLADE.

ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ

DEN HAAG,
levert op fust en flesschen
Pilsener, Munchener, Lager en Gerste Bieren.
TEL.INT. 2872. - VRAAGT PRIJSCOURANT.

Weekblad voor Indië

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te Soerabaja.

Prijs per 3 maanden f 2.50.

Men kan zich abonneeren bij den Agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang" Nieuwe Molstraat 20. Den Haag.

H. J. C. MEEUWS,

Coiffeur-Posticheur.

Ruime Salons voor
Dames, Heeren en Kinderen.
Haarwasschen en Drogen f 0.50.
ABONNEMENTEN ZEER BILLIJK.

Instituut „De Oorsprong" te Baarn.
Opleiding voor den **Handel** voor **4e kl. H. B.-S.** en **3e kl. Gymnasium** en daarmede gelijkstaande **examens.**
Prospectus, examenresultaten en verdere inlichtingen worden gaarne toegezonden door den Directeur **W. MARIS.**

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste en goedkoopste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.

Uitrustingen voor de Indiën.

Uniformen, Gala- en Automobielkleeding. Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

HOLLAND.
Malaria vrije streek ......
.... **Goede Scholen**
ZEIST nabij UTRECHT.
Gemeubileerde en Ongemeubileerde Villa's te huur.
Gelegenheid tot opname van kinderen bij gegoede familie's.
Inlichtingen bij Gebr. PIJPER en Co *ZEIST.*

Magazijn „HET ANKER",

Veenestraat 49, Den Haag.
Telefoon 2491.

Uitzetten en Uitrustingen
voor DAMES en HEEREN,
in alle Prijzen.

GIDS
VOOR
Repatriëerenden,
Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij,
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG"
Nieuwe Molstraat 20.

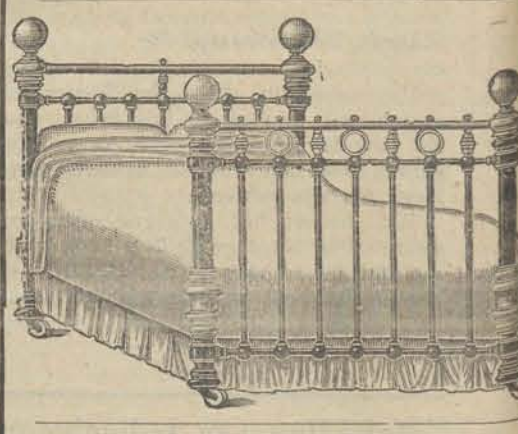
Deze gids wordt in de onderstaande hôtels **gratis** aan de repatriëerenden aangeboden:
Hôtel des Indes, Batavia.
Grand Hôtel „Java" „
Hôtel „Ort" „
„ Du Paviljon, Samarang.
„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
„ Simpang, Soerabaja.
Oranje Hôtel, Padang.

F. VORST,

Handel in Comestibles.
Prinsestraat 103. - Noordeinde 155.
Vraag speciale prijscourant van
INDISCHE INGREDIENTEN
voor de Rijsttafel.
Steeds voorhanden prachtige grove
Japan-, Java- en Bassin Rijst,
Witte en Zwarte Ketan.
TELEPHOON 2785.

Th. A. A. SIMONIS

34 Groenmarkt
DEN HAAG over de Prinsestraat.

Ledikanten, Spring- Kapok- en Paardenharenmatrassen, etc.
IN GROOTE KEUZE,
BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT

PIANO- en ORGELMAGAZIJN
G. A. J. VAN KALMTHOUT,
Smetiusstraat 3. — Nijmegen.
HUUR PIANOS EN ORGELS
van af **f 2.50** per maand.
LEVERING OP TERMIJNBETALING
Stemmen. Repareeren. Inruilen.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT
Den Haag.
Logies te verkrijgen
per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

De Koffiebaal. — Apeldoorn.
Telefoon No. 117.
HANDEL in KOLONIALE WAREN, COMESTIBLES enz.
Prima adres van gebrande KOFFIEBOONEN. Hoog of laag gebrand naar keuze.
Geurige THEEEN in soorten.
Monsters op aanvraag verkrijgbaar. Depot van NUTRICIA KINDERMELK.
Aanbevelend, **C. TEN CATE.**

Algemeene Wissel- en Effectenbank

PRINS HENDRIKSTRAAT, 28a, 's Gravenhage
COMMISSARISSEN:
R. DE LANNOY, *President.* L. J. ELKHUIZEN, *Secretaris.*
D. HEIJTING SR. H. K. J. VAN DEN BUSSCHE.
DIRECTEUR: P. J. J. W. GIEBING.

Belast zich met Aan- en Verkoop van Effecten op Binnen- en Buitenlandsche Beurzen. Verzilvert coupons tegen de hoogste koersen. Koopt en Verkoopt vreemd Bankpapier en Muntspeciën. Incasseert en disconteert Handelspapier Fourneert Chéques en Wissels op Binnen- en Buitenland en voornaamste plaatsen in Indië, alsmede Reiswissels en Reiscredietbrieven. Opent Rekening-Courant

Neemt gelden à Deposito met opzegging van:

1 dag	10 dagen	1 maand	6 maanden	1 jaar
3 %	$3^1/_4$ %	$3^1/_2$ %	4 %	$4^1/_2$ %